

Державний торговельно-економічний університет

Кафедра міжнародного менеджменту

ВИПУСКНА КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на тему:

«ОРГАНІЗАЦІЯ ЕКСПОРТУ ЗЕРНОВИХ КУЛЬТУР ДО КИТАЮ»

(за матеріалами ТОВ «Ніжин Агро»)

студентки 4 курсу, 3 групи,
спеціальності 073
«Менеджмент»
спеціалізації «Менеджмент
зовнішньоекономічної
діяльності»

Науковий керівник:
к.е.н., доцент, завідувач
кафедри міжнародного
менеджменту, доктор
економічних наук

Гарант освітньої
програми «Менеджмент»
зовнішньоекономічної
діяльності», к.е.н., доцент
кафедри міжнародного
менеджменту

Шевченко Юлія
Олександрівна

Мельник Тетяна
Миколаївна

П'янкова Оксана
Василівна

Київ 2022

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ДОСЛІДЖЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ СУБ'ЄКТА ЗЕД ТОВ «НІЖИН АГРО»	6
1.1. Оцінка виробничо-господарської діяльності, фінансового стану та сукупного доходу ТОВ «Ніжин Агро».....	6
1.2. Аналіз експортної діяльності ТОВ «Ніжин Агро».....	20
РОЗДІЛ 2. ОБҐРУНТУВАННЯ ВИБОРУ ПОТЕНЦІЙНОГО РИНКУ ДЛЯ ОРГАНІЗАЦІЇ ЕКСПОРТУ ЗЕРНОВИХ КУЛЬТУР	28
2.1. Визначення основних тенденцій розвитку світового ринку зернових культур.....	28
2.2. Дослідження перспектив експорту зернових культур ТОВ «Ніжин Агро» до Китаю.....	39
РОЗДІЛ 3. РЕАЛІЗАЦІЯ УПРАВЛІНСЬКОГО РІШЕННЯ ЩОДО ЕКСПОРТУ ТОВ «НІЖИН АГРО» ЗЕРНОВИХ КУЛЬТУР ДО КИТАЮ	42
3.1. Організаційне забезпечення здійснення експорту ТОВ «Ніжин Агро» до Китаю.....	42
3.2. Прогнозна оцінка результативності експортної поставки до Китаю.....	47
ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ	55
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	63
ДОДАТКИ	67

ВСТУП

Актуальність теми. Важливим чинником стабілізації економічної ситуації в Україні є експорт товарів і послуг. Позитивні зміни в структурі зовнішньоторговельного балансу країни, що спостерігаються за останні роки, можуть бути підкріплені створенням умов для підвищення ефективності експортної діяльності безпосередньо промисловим підприємствам. Проблема зовнішньоекономічної діяльності підприємств полягає в тому, що її розвиток здійснюється за відсутності нових механізмів управління та належного нормативно-правового забезпечення. Тому даний напрямок діяльності підприємства потребує значних досліджень, а також науково-методичного забезпечення. Україна має великий потенціал для розвитку експорту у вигляді виробничих підприємств, а також природних ресурсів, робочої сили, промисловості, наукового потенціалу, існуючих розвинених виробництв тощо. Але у зовнішній торгівлі України спостерігаються негативні тенденції: понад три чверті експорту – це сировинні та переробні галузі, високотехнологічна продукція (машини, обладнання та транспортні засоби) займає незначну частку в загальному експорті. Більшість експорту є енерго- та матеріаломістким, що робить його неконкурентоспроможним.

Враховуючи вирішальну роль аграрного сектору в економіці України та формуванні її продовольчої безпеки, а також враховуючи експортний потенціал галузі в контексті економічної політики, особлива увага приділялася посиленню зовнішньоекономічної діяльності підприємств. Займається виробництвом та переробкою сільськогосподарської продукції. Ефективна зовнішньоекономічна діяльність вітчизняних сільськогосподарських підприємств сприятиме підвищенню їх конкурентоспроможності на світовому ринку, формуванню обґрунтованої структури імпорту та експорту, взаємовигідному залученню іноземних інвестицій в аграрний сектор країни.

Суворі вимоги міжнародної конкуренції ставлять питання про розробку та обґрунтування нових організаційно-економічних механізмів експортної діяльності вітчизняних фірм. Науково-практичні питання, пов'язані з удосконаленням експортної діяльності на різних рівнях управління економікою, знайшли відображення в працях багатьох вітчизняних і зарубіжних вчених: Л. Абалкіна, П. Буніча, В. Гриньова, Ф. Котлера, М. Круглова, Б. Мілнер, С. Мочерний, О. Пушкар та ін. І. Герчиков, Г. Горєєв, А. Градов, О. Кіреєв, А. Кредісов, Ю. Макогон, В. Новицький, С. Попов, Б., які досліджували сутність і проблеми зовнішньоекономічної діяльності суб'єктів господарювання

При цьому залишаються важливі аспекти експортної діяльності компанії, такі як організаційна структура його управління, раціональність цін, обсяги, обсяги та обсяги експорту, ринковий вибір, безпосередня організація та економічні механізми цієї діяльності. Досліджено та підтверджено (особливо Україна). Ці обставини визначають вибір, актуальність і практичну значущість тем дослідження.

Метою випускної кваліфікаційної роботи є аналіз ефективності експортних операцій зернових культур (на прикладі ТОВ «Ніжин Агро») та її підвищення.

Для досягнення поставленої мети даної роботи необхідно було виконати такі завдання:

- надати оцінку виробничо-господарській діяльності, фінансовому стану та сукупному доходу ТОВ «Ніжин Агро»;
- проаналізувати експортну діяльність ТОВ «Ніжин Агро»;
- визначити основні тенденції розвитку світового ринку зернових культур;
- дослідити перспективи експорту зернових культур ТОВ «Ніжин Агро» до Китаю;
- розглянути організаційне забезпечення здійснення експорту ТОВ «Ніжин Агро» до Китаю;
- запропонувати прогнозну оцінку результативності експортної поставки до Китаю.

Об'єктом дослідження є процес організації експорту зернових культур до Китаю.

Предметом дослідження є експортна діяльність підприємства ТОВ «Ніжин Агро».

Методи дослідження. Дослідження проводилося з використанням різноманітних наукових методів. Він базувався на системному та ситуативному підходах. Для вирішення деяких завдань використовувалися: метод бенчмаркінгу - при дослідженні економічних категорій, методик оцінки, систем регулювання зовнішньоекономічної діяльності в Україні та світі; абстрактно-логічний - у визначенні сутності зовнішньоекономічної діяльності; метод синтезу - в адаптації досвіду інших країн; горизонтальні та вертикальні методи аналізу - у визначенні тенденцій на ринку зерна; трендовий метод - при прогнозуванні експорту пшениці; графічний метод - при поданні статистичного матеріалу дані оцінки дослідження; експертний метод - при дослідженні існуючої схеми руху зерна на експорт.

Інформаційна база досліджень складалася з: монографій, збірників наукових праць, науково-виробничих журналів. Джерелами даних були матеріали Державного комітету статистики України, результати вибіркового опитування, інформаційні матеріали в наукових виданнях, нормативні документи України, а також розрахунки та моделі, отримані в результаті власних досліджень заявника.

Практична значущість одержаних результатів. З висновками та рекомендаціями роботи можна ознайомитись у діяльності ТОВ «Ніжин Агро» в частині пропозицій щодо реалізації управлінських рішень щодо експорту врожаю Китаю.

Випускна кваліфікаційна робота має наступну структуру: вступ, три розділи, висновки та пропозиції, список використаних джерел, який містить 47 найменувань та додатки. Обсяг роботи складає 71 сторінки.

РОЗДІЛ 1. ДОСЛІДЖЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ СУБ'ЄКТА ЗЕД ТОВ «НІЖИН АГРО»

1.1. Оцінка виробничо-господарської діяльності, фінансового стану та сукупного доходу ТОВ «Ніжин Агро»

Об'єкт дослідження – Товариство з обмеженою відповідальністю «Ніжин Агро». Діяльність підприємства регулюється Господарським кодексом України, Кодексом законів про працю України, організаційною структурою, установчим договором, договором ТОВ «Ніжин Агро» та іншим чинним законодавством.

ТОВ «Ніжин Агро» код ЄДРПОУ 35195139, місце 16624, Чернігівська обл., Ніжинський район, с.Вертіївка, вул.Урожайна, буд.112.

Основними видами діяльності:

- 01.11 Вирощування зернових (крім рису), бобових та олійних культур;
- 01.61 Допоміжні види діяльності в рослинництві;
- 01.63 Післяжнивна діяльність;
- 46.21 Оптова торгівля зерном, необробленим тютюном, насінням та кормами для тварин;
- 77,31 Оренда сільськогосподарської техніки та обладнання;
- 46,75 Оптова торгівля хімічною продукцією;
- 47,76 Роздрібна торгівля квітами, рослинами, насінням, добривами, домашніми тваринами та кормами для тварин у спеціалізованих магазинах;
- 49,41 Вантажні перевезення автомобільним транспортом;
- 52,10 Складське господарство;
- 68,20 Оренда та експлуатація власного чи орендованого нерухомого майна.

Проаналізуємо основні показники фінансово-господарської діяльності ТОВ «Ніжин Агро», використовуючи дані балансу за 2017-2021 роки, які наведені в таблиці 1.1 і на рис. 1.1.

Таблиця 1.1

Динаміка ресурсів ТОВ «Ніжин Агро» у 2017-2021 роках

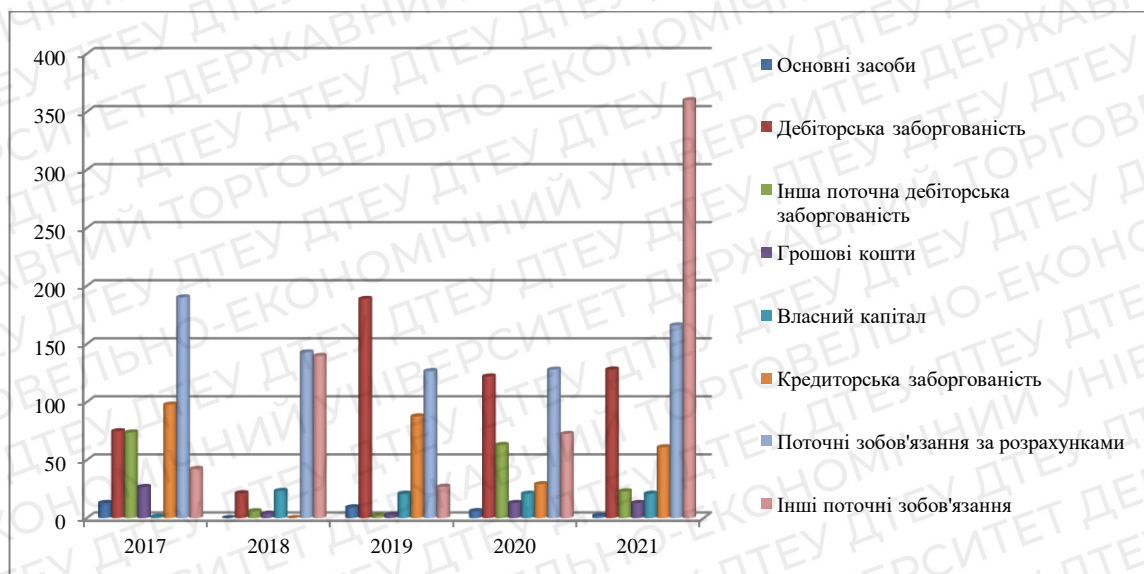
Показники (станом на 31.12)	2017	2018	2019	2020	2021	Відхилення від 2021 р., (+,-)							
						2017 р.		2018 р.		2019 р.		2020 р.	
						Абс., грн.	Відн., %	Абс., грн.	Відн., %	Абс., грн.	Відн., %	Абс., грн.	Відн., %
Основні засоби, тис. грн.	13	0	9,3	6	2,0	-11	-84,62	2	-	-7,3	-78,49	-4	-66,67
Дебіторська заборгованість, тис. грн.	74,8	21,4	188,8	122	128,0	53,2	71,12	106,6	498,1	-60,8	-32,20	6	4,92
Інша поточна дебіторська заборгованість, тис. грн.	73,7	5,9	2,2	63	23,0	-50,7	-68,79	17,1	289,8	20,8	945,45	-40	-63,49
Гроші, тис. грн.	26,8	3,8	2,8	13,0	13,0	-13,8	-51,49	9,2	242,1	10,2	364,29	0	0,00
Власний капітал, тис. грн.	1,1	23,4	21,0	21,0	21,0	19,9	1809,1	-2,4	-10,3	0	0,00	0	0,00
Кредиторська заборгованість, тис. грн.	97,7	0	87,6	29,2	61,0	-36,7	-37,56	61	-	-26,6	-30,37	31,8	108,90
Поточні зобов'язання за розрахунками, тис. грн.	190,1	142,7	126,6	127,9	166,0	-24,1	-12,68	23,3	16,3	39,4	31,12	38,1	29,79
Інші поточні зобов'язання, тис. грн.	42,3	139,7	27,0	72,5	360	317,7	751,06	220,3	157,7	333	1233,33	287,5	396,55

Джерело: розраховано автором за даними ТОВ «Ніжин Агро»

У 2021 році основні фонди підприємства зменшилися на 20 тис. грн порівняно з 2017 роком. Дебіторська заборгованість зростає до 128 000 грн у 2021 році, але інша поточна дебіторська заборгованість зменшилась. Готівка ТОВ «Ніжин Агро» у 2021 році зменшується на 13 800 грн. Це безпосередньо пов'язано зі зниженням купівельної спроможності населення порівняно з 2017 роком. Статутний капітал зріс до 20 000 грн у 2021 році, а інвестиції в нерухомість пов'язані зі збільшенням нерозподіленого прибутку, що свідчить про те, що основним джерелом фінансування компанії є власні кошти.

Кредиторська заборгованість зменшилась у 2021 році на 36,7 тис. грн. порівняно з 2017 роком і збільшився на 31,8 тис. грн. Порівняно з 2020 роком цей спад виник через те, що залучені кошти у валюті балансу зросли порівняно з приростом капіталу та, що свідчить про зменшення компанії на товари, роботи та послуги постачальникам. Поточні зобов'язання у 2021 році зменшилися до 166,0 тис. грн. та інші поточні зобов'язання значно зросли (що свідчить про збільшення суми до погашення протягом дванадцяти місяців), зменшення свідчить про збільшення допомоги по кредитах.

Як показано на рис. 1.1, основні засоби у 2021 році зменшилися на 11 тис. грн. порівняно з 2017 роком та від 4000 грн. з 2020 року.

Рисунок 1.1. Динаміка активів ТОВ «Ніжин Агро» за 2017-2021 роки

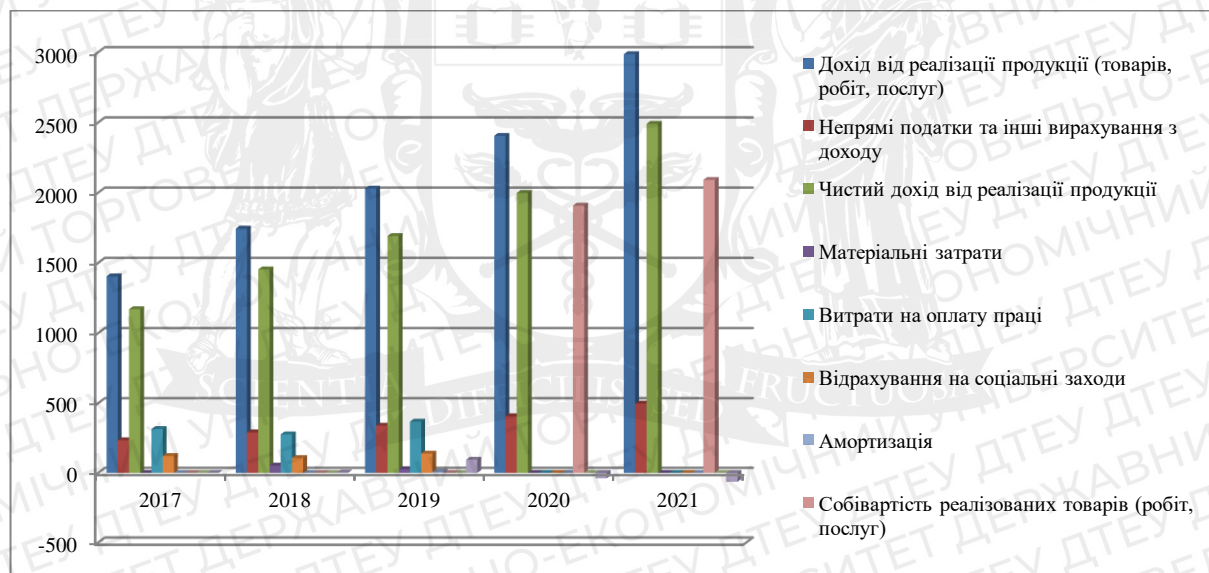
Джерело: розраховано автором за даними ТОВ «Ніжин Агро»

Зросла дебіторська заборгованість, що могло бути пов'язано зі зниженням платоспроможності ТОВ «Ніжин Агро».

Готівка в 2021 році зменшується на 13 800 грн. порівняно з 2017 роком. Порівняно з 2017 роком загальна кредиторська заборгованість у 2021 році зменшиться на 97 700 грн. До 61 тис. грн, що є позитивом. Розгляд складу кредиторської заборгованості свідчить про те, що це зменшення пов'язане зі зменшенням заборгованості перед працівниками, а також ліквідацією заборгованості за позабюджетними виплатами, що є позитивним явищем.

На основі даних форми №2 «Звіт про сукупні доходи» ТОВ «Ніжин Агро» за 2017-2021 роки зробимо загальний аналіз фінансових результатів (табл. 1.2 та рис. 1.2).

Рисунок 1.2. Динаміка фінансових результатів діяльності ТОВ «Ніжин Агро» за 2017-2021 роки

Джерело: розраховано автором за даними ТОВ «Ніжин Агро»

Як показано на рис. 1.2 видно, що дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) зросла у 2021 році на 1582,5 тис. грн. порівняно з 2017 роком. Також збільшився чистий дохід (продаж) від реалізації товарів і послуг. Розрахунки показують, що ціна продажу впливає на чистий прибуток за двома факторами - собівартістю та товарообігом. При цьому вплив на структуру витрат зменшує прибуток, а на виручку від реалізації - збільшує. У 2020-2021 роках компанія переживає спад.

Таблиця 1.2

Динаміка фінансових результатів діяльності ТОВ «Ніжин Агро» за 2017-2021 роки

Показники	2017	2018	2019	2020	2021	Відхилення від 2021 р., (+,-)							
						2017 р.		2018 р.		2019 р.		2020 р.	
						Абс., грн.	Відн., %	Абс., грн.	Відн., %	Абс., грн.	Відн., %	Абс., грн.	Відн., %
Дохід від реалізації продукції	1404,5	1744,4	2029,5	2404,8	2987,0	1582,5	112,7	1242,6	71,23	957,5	47,18	582,2	24,21
Непрямі податки та інші вирахування з доходу	234,1	290,7	338,3	406,8	497,0	262,9	112,3	206,3	70,97	158,7	46,91	90,2	22,17
Чистий дохід від реалізації продукції	1170,4	1453,7	1691,2	1998,0	2490,0	1319,6	112,7	1036,3	71,29	798,8	47,23	492	24,62
Матеріальні затрати	0	52,2	27,0	0	0	0	-	-52,2	-100,0	-27	-100	0	-
Витрати на оплату праці	315,0	276,8	367,8	0	0	-315	-100,0	-276,8	-100,0	-367,8	-100	0	-
Відрахування на соціальні заходи	121,0	106,9	138,6	0	0	-121	-100,0	-106,9	-100,0	-138,6	-100	0	-
Амортизація	0	0	6,9	0	0	0	-	0	-	-6,9	-100	0	-
Собівартість реалізованих товарів (робіт, послуг)	0	0	0	1908,0	2091,0	2091	-	2091	-	2091	-	183	9,59
Податок на прибуток	0,4	0	0,1	0	0	-0,4	-100,0	0	-	-0,1	-100	0	-
Разом витрати	916,7	1451,0	1596,5	2037,2	2554,0	1637,3	178,6	1103	76,02	957,5	59,97	516,8	25,37
Чистий прибуток (збиток)	1,0	3,0	94,7	-39,0	-64,0	-65	-6500	-67	-2233,3	-158,7	-167,6	-25	64,1

Джерело: розраховано автором за даними ТОВ «Ніжин Агро»

Виручка (дохід) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) за 2017-2021 роки зросла на 1 582 500 грн., що є результатом двох факторів: відпускної ціни та реалізації. Ми відстежуємо вплив факторів на зміни собівартості продукції. В таблиці 1.2 вартість у 2021 році вказана як 2091,0000 грн. У 2017 році було 0 грн. Збільшення через зміни виробництва. Протягом 2017-2019 років є чистий прибуток, але в 2020-2021 - збиток, що є негативною ситуацією для компанії. Прибуток може збільшитися з наступних причин:

- збільшення виробництва та реалізації товарів;
- вживати заходів щодо підвищення продуктивності праці працівників;
- знизити собівартість виготовлення;
- кваліфікована реалізація цінової політики;
- встановлювати ефективні ділові відносини з постачальниками, посередниками та покупцями;
- удосконалити систему маркетингу підприємства;
- покращити вихід продукції із середньою рентабельністю та низькою рентабельністю;
- постійні дослідження з аналізу ринку, поведінки споживачів і конкурентів.

Проаналізуємо основні показники досліджуваного підприємства. Для цього необхідно, перш за все, вивчити їх динаміку.

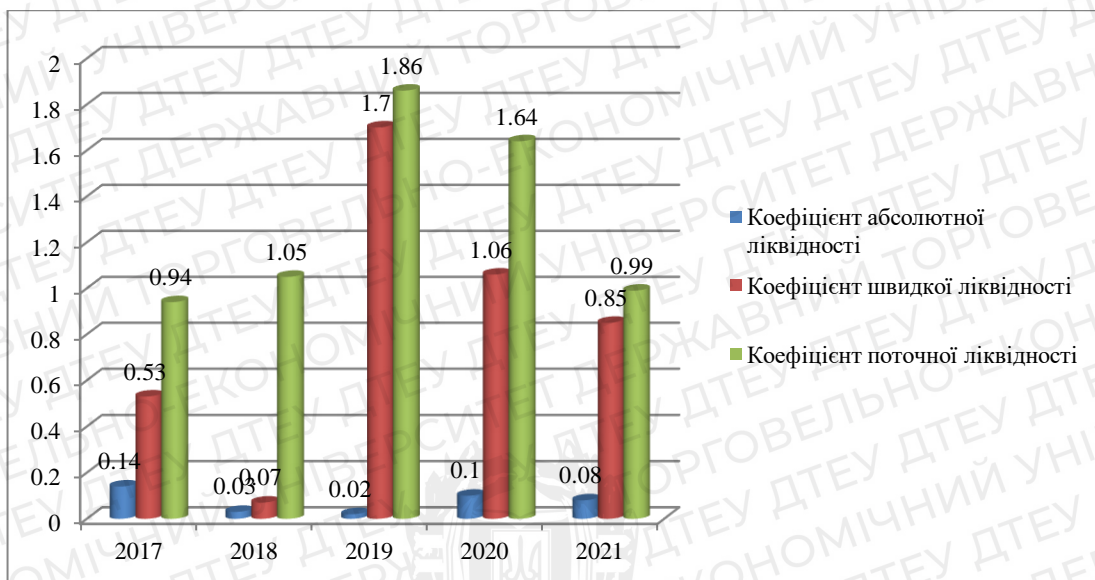
Розглянемо динаміку платоспроможності підприємства за 2017-2021 роки, які наведені в таблиці 1.3.

Ліквідність фірми — це її здатність швидко продавати активи та отримувати гроші для погашення своїх зобов'язань (рис. 1.3). Ліквідність підприємства характеризується відношенням вартості його високоліквідних активів (грошів та їх еквівалентів, цінних паперів, що торгуються, дебіторської заборгованості) до короткострокової заборгованості. Аналіз компанії показує, що коефіцієнт абсолютної ліквідності знизиться на 0,06% з 2017 по 2021 рік, що показує, які частини поточних зобов'язань компанії можна відразу погасити за власний рахунок.

Таблиця 1.3

Динаміка показників платоспроможності підприємства за 2017-2021 роки, тис. грн.

Показники (станом на 31.12)	Роки					2017/2018		2018/2019		2019/2020		2020/2021	
	2017	2018	2019	2020	2021	Абс. відх	Від н.ві дх	Абс. відх	Від н.ві дх	Абс. відх	Від н.ві дх	Абс. відх	Від н.ві дх
Грошові кошти	26,8	3,8	2,7	13,0	13,0	-23	-85,82	-1,1	-28,95	10,3	381,48	0	0,00
Поточ.фін.інвест.	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0	-	0	-	0	-	0	-
Дебіт.заборг.	74,8	5,9	188,8	122,0	128,0	-68,9	-92,11	182,9	3100,00	-66,8	-35,38	6	4,92
Оборот.активи	178,2	149,9	235,4	210,0	165,0	-28,3	-15,88	85,5	57,04	-25,4	-10,79	-45	-21,43
Поточ.зобов.	190,1	142,7	126,6	127,9	166,0	-47,4	-24,93	-16,1	-11,28	1,3	1,03	38,1	29,79
Коеф.абсол.ліквід. (ГК+ПФІ)/ПЗ	0,14	0,03	0,02	0,10	0,08	-0,11	-78,57	-0,01	-33,33	0,08	400,00	-0,02	-20,00
Коеф.швидк.лікв. (Гк+ПФІ+ДЗ)/ПЗ	0,53	0,07	1,70	1,06	0,85	-0,46	-86,79	1,63	2328,57	-0,64	-37,65	-0,21	-19,81
Коеф.поточ.ліквід. (ОА/ПЗ)	0,94	1,05	1,86	1,64	0,99	0,11	11,70	0,81	77,14	-0,22	-11,83	-0,65	-39,63

Рисунок 1.3. Показники ліквідності ТОВ «Ніжин Агро» за 2017-2021 роки

Джерело: розраховано автором за даними ТОВ «Ніжин Агро»

Коефіцієнт швидкої ліквідності зріс на 0,32% з 2017 по 2021 рік, що показує, яка частина найліквіднішого оборотного капіталу компанії – грошових коштів та їх еквівалентів, грошових коштів, фінансових інвестицій та кредиторської заборгованості – не в змозі обслуговувати свої поточні зобов'язання. Цей показник свідчить про здатність підприємства своєчасно розрахуватися з боржниками за своїми поточними зобов'язаннями.

Коефіцієнт ліквідності, який за п'ять років зріс на 0,05%, показує, скільки поточних зобов'язань компанія могла б погасити, якщо б продала всі свої оборотні активи, включаючи запаси. Цей коефіцієнт також показує, скільки гривень оборотних коштів припадає на поточні зобов'язання.

Отже, підприємство вважається ліквідним, якщо його поточні активи перевищують поточні зобов'язання, але це перевищення само по собі не повною мірою описує ліквідність, а в нашому випадку є перевищення поточних зобов'язань у активах підприємства.

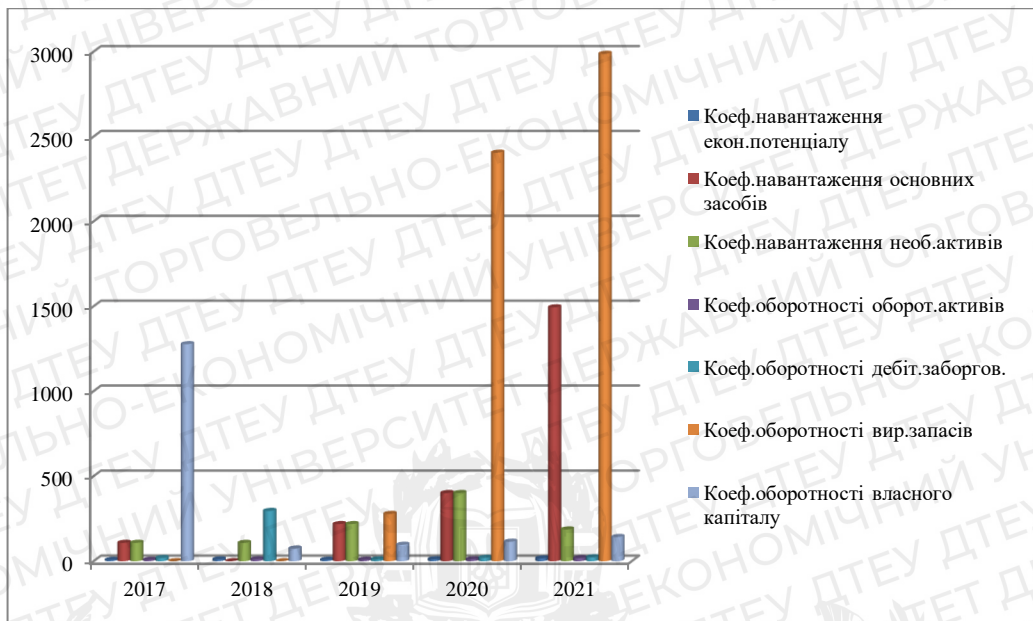
Основними джерелами інформації для фінансового аналізу є дані балансу та останній п'ятирічний звіт про сукупний дохід. За даними табл. 1.4 можна проаналізувати динаміку підприємств у 2017-2021 рр. (рис. 1.4):

Таблиця 1.4

Динаміка показників ділової активності ТОВ «Ніжин Агро» за 2017-2021 роки, тис. грн.

Показники (станом на 31.12)	Роки					2017/2018		2018/2019		2019/2020		2020/2021	
	2017	2018	2019	2020	2021	Абс.відх	Відн.відх	Абс.відх	Відн.відх	Абс.відх	Відн.відх	Абс.відх	Відн.відх
Дохід	1404,5	1744,4	2029,5	2404,8	2987,0	339,9	24,20	285,1	16,34	375,3	18,49	582,2	24,21
Активи	191,2	166,1	244,7	216,0	181,0	-25,1	-13,13	78,6	47,32	-28,7	-11,73	-35	-16,20
Основні засоби	13	0	9,3	6	2,0	-13	-100,0	9,3	-	-3,3	-35,48	-4	-66,67
Необоротні активи	13,0	16,2	9,3	6,0	16,0	3,2	24,6	-6,9	-42,6	-3,3	-35,48	10	166,67
Оборотні активи	178,2	149,9	235,4	210,0	165,0	-28,3	-15,9	85,5	57,04	-25,4	-10,79	-45	-21,43
Дебіторська заборгованість	74,8	5,9	188,8	122,0	128,0	-68,9	-92,11	182,9	3100	-66,8	-35,38	6	4,92
Виробничі запаси	0,0	0,0	7,3	1,0	1,0	0	-	7,3	-	-6,3	-86,30	0	0,00
Власний капітал	1,1	23,4	21,0	21,0	21,0	22,3	2027,3	-2,4	-10,26	0	0,00	0	0,00
Коеф.навантаження екон.потенціалу (Д/А)	7,35	10,50	8,29	11,13	16,50	3,15	42,86	-2,21	-21,05	2,84	34,26	5,37	48,25
Коеф.навантаження основних засобів (Д/ОЗ)	108,04	0,0	218,23	400,8	1493,5	-108,0	-100,0	218,2	-	182,57	83,66	1092,7	272,63
Коеф.навантаження необ.активів (Д/НА)	108,04	107,68	218,23	400,8	186,69	-0,36	-0,33	110,55	102,7	182,57	83,66	214,11	-53,42
Коеф.оборотності оборот.активів (Д/ОА)	7,88	11,64	8,62	11,45	18,10	3,76	47,72	-3,02	-25,9	2,83	32,83	6,65	58,08
Коеф.оборотності дебіт.заборгов. (Д/ДЗ)	18,78	295,66	10,75	19,71	23,34	276,9	1474,3	-284,9	-96,4	8,96	83,35	3,63	18,42
Коеф.оборотності вир.запасів (Д/ВЗ)	0,0	0,0	278,01	2404,8	2987,0	0	-	278,01	-	2126,79	765,00	582,2	24,21
Коеф.оборотності власного капіталу (Д/ВК)	1276,8	74,55	96,64	114,51	142,24	1202,3	-94,16	22,09	29,6	17,87	18,49	27,73	24,22

Джерело: розраховано автором за даними ТОВ «Ніжин Агро»

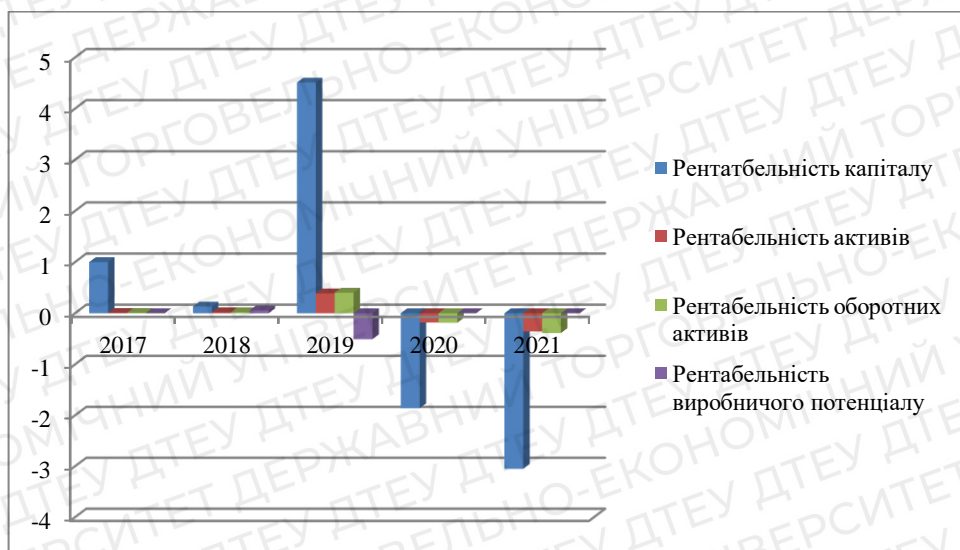
Рисунок 1.4. Показники ділової активності пвдприємства за 2017-2021 роки

Джерело: розраховано автором за даними ТОВ «Ніжин Агро»

До основних показників прибутковості, які використовуються при аналізі фінансового стану підприємства, належать:

- норма прибутку активів;
- співвідношення власного капіталу;
- коефіцієнт рентабельності.

Розглянувши рентабельність підприємства за 2017-2021 роки, ми дійшли висновку, що (табл. 1.5):

Рисунок 1.5. Показники рентабельності ТОВ «Ніжин Агро» за 2017-2021 рр.

Джерело: розраховано автором за даними ТОВ «Ніжин Агро»

Таблиця 1.5

Динаміка показників рентабельності активів і капіталу ТОВ «Ніжин Агро» за 2017-2021 рр., тис. грн.

Показники	Роки					2017/2018		2018/2019		2019/2020		2020/2021	
	2017	2018	2019	2020	2021	Абс.відх	Відн.відх	Абс.відх	Відн.відх	Абс.відх	Відн.відх	Абс.відх	Відн.відх
Чистий прибуток	1,1	3,0	94,7	-39,0	-64,0	1,9	172,73	91,7	3056,6	-133,7	-141,18	-25	64,10
Вл.капітал	1,1	23,4	21,0	21,0	21,0	22,3	2027,27	-2,4	-10,26	0	0,00	0	0,00
Активи	191,2	166,1	244,7	216,0	181,0	-25,1	-13,13	78,6	47,32	-28,7	-11,73	-35	-16,20
Оборот.активи	178,2	149,9	235,4	210,0	165,0	-28,3	-15,88	85,5	57,04	-25,4	-10,79	-45	-21,43
Матеріальні активи	0	52,2	27,0	0	0	52,2	-	-25,2	-48,28	-27	-100,00	0	-
Рентаб.капіталу	1,0	0,13	4,51	-1,86	-3,05	-0,87	-87,00	4,38	3369,2	-6,37	-141,24	-1,19	63,98
Рентаб.активів	0,006	0,018	0,387	-0,181	-0,354	0,012	200,00	0,369	2050,0	-0,568	-146,77	-0,173	95,58
Рентаб.об.активів	0,006	0,02	0,402	-0,186	-0,388	0,014	233,33	0,382	1910,0	-0,588	-146,27	-0,202	108,60
Рентаб.вироб. потенціалу	-	0,057	3,507	-	-	-	-	3,45	6052,6	-	-	-	-

Джерело: розраховано автором за даними ТОВ «Ніжин Агро»

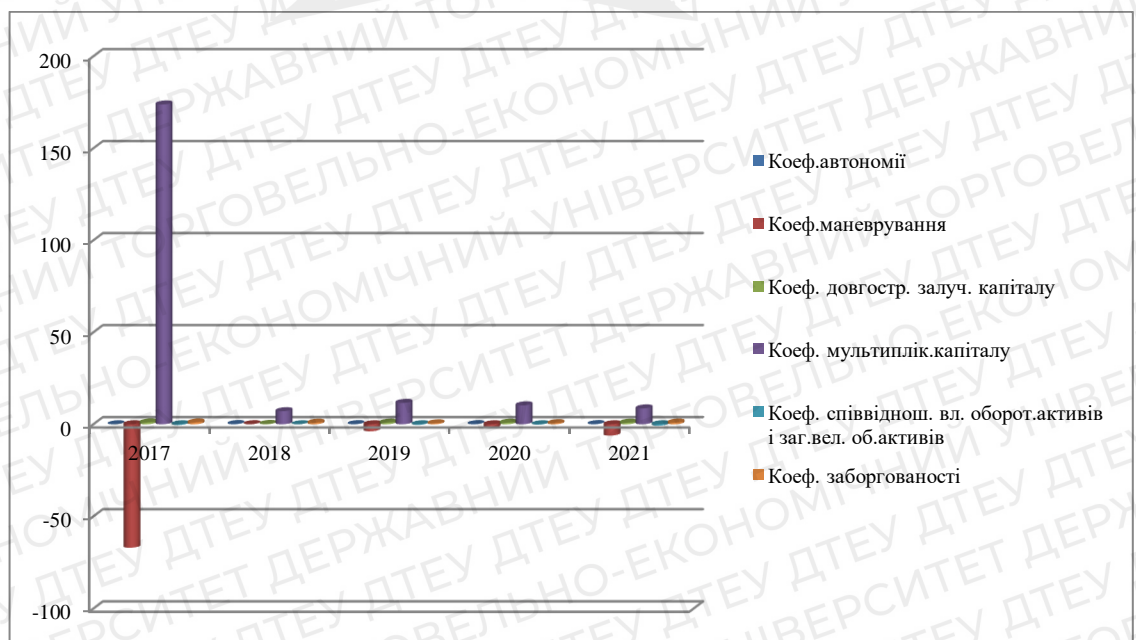

1). рентабельність активів (економічний прибуток) — це рівень прибутку, отриманого всіма активами, які використовуються підприємством на балансі: цей показник зменшився на 0,36% за період 2017-2021 рр., що свідчить про зниження попиту на продукцію компанії та накопичення активів.

2). рентабельність власного капіталу (фінансова прибутковість) характеризує рівень рентабельності власного капіталу, вкладеного в компанію, звідси найбільший інтерес для існуючих і потенційних власників і акціонерів і є одним з ключових показників привабливості інвестицій компанії: спостерігається тенденція до зниження 4,05% порівняно з 2017 роком та 1,19 порівняно з 2020 роком, що свідчить про верхню межу виплати дивідендів.

3). рентабельність розраховується як відношення чистого прибутку до чистого продажу продукції (машинобудування, послуг): у 2021 році цей показник становить 0,39%, при цьому п'ятирічний спад свідчить про менші економічні вигоди. Фінансова стійкість підприємства — це надійно гарантована його платоспроможність за звичайних умов ведення бізнесу та випадкових змін на ринку (рис. 1.6).

Тому аналізуємо динаміку фінансової стійкості підприємства за 2017-2021 роки, яка наведена в таблиці 1.6.

Рисунок 1.6. Показники фінансової стійкості підприємства за 2017-2021 рр.

Джерело: розраховано автором за даними ТОВ «Ніжин Агро»

Таблиця 1.6

Динаміка показників фінансової стійкості ТОВ «Ніжин Агро» за 2017-2021 роки, тис. грн.

Показники (станом на 31.12)	Роки					2017/2018		2018/2019		2019/2020		2020/2021	
	2017	2018	2019	2020	2021	Абс.відх	Відн.відх	Абс.відх	Відн.відх	Абс.відх	Відн.відх	Абс.відх	Відн.відх
Власні оборот.активи	-73,7	1,3	-80,0	-39,9	-129,0	75	-101,7	-81,3	6253,8	40,1	-50,13	-89,1	223,31
Власний капітал	1,1	23,4	21,0	21,0	21,0	22,3	2027,3	-2,4	-10,26	0	0,00	0	0,00
Довгострок.зобов.	74,8	5,9	188,8	122,0	128,0	-68,9	-92,11	182,9	3100,0	-66,8	-35,38	6	4,92
Зобов'язання	190,1	142,7	126,6	127,9	166,0	-47,4	-24,93	-16,1	-11,28	1,3	1,03	38,1	29,79
Валюта балансу	191,2	166,1	244,7	216,0	181,0	-25,1	-13,13	78,6	47,32	-28,7	-11,73	-35	-16,20
Активи	191,2	166,1	244,7	216,0	181,0	-25,1	-13,13	78,6	47,32	-28,7	-11,73	-35	-16,20
Оборот.активи	178,2	149,9	235,4	210,0	165,0	-28,3	-15,88	85,5	57,04	-25,4	-10,79	-45	-21,43
Коеф.автономії	0,006	0,141	0,086	0,097	0,116	0,135	2250,0	-0,05	-39,01	0,011	12,79	0,019	19,59
Коеф.маневрування	-67	0,06	-3,81	-1,9	-6,14	67,06	-100,09	-3,87	-6450	1,91	-50,13	-4,24	223,16
Коеф.довгострок. залуч. капіталу	0,99	0,20	0,89	0,85	0,86	-0,79	-79,80	0,69	345,0	-0,04	-4,49	0,01	1,18
Коеф.заборгованості	0,99	0,86	0,52	0,59	0,92	-0,13	-13,13	-0,34	-39,53	0,07	13,46	0,33	55,93
Коеф.мультиплікат. капіталу	173,82	7,098	11,65	10,29	8,62	-166,7	-95,92	4,55	64,13	-1,36	-11,67	-1,67	-16,23
Коеф.співвіднош.вл. оборот.активів і загал.велич.об.акт.	-0,41	0,01	-0,34	-0,19	-0,78	0,42	-102,44	-0,35	-3500	0,15	-44,12	-0,59	310,53

Джерело: розраховано автором за даними ТОВ «Ніжин Агро»

Коефіцієнт автономії (коефіцієнт концентрації власності) характеризує частку капіталу, вкладеного власником підприємства, у загальній вартості майна. Компанія, що на 0,11% більше, ніж у 2021 році, передбачає запозичення, тобто продаж майна, створеного з власних джерел, яке компанія не зможе погасити.

Коефіцієнт маневреності власних коштів відображає ступінь ліквідності використання власного капіталу, у 2020 році він становить $-(-6,14)\%$ для підприємств, що відображає частку власних коштів.

Аналізуючи коефіцієнт заборгованості в компанії, можна сказати, що в 2021 році він зменшився на 0,07% порівняно з 2013 роком і показує, як підприємство фінансується за рахунок позикових коштів. Тому економічний потенціал компанії на 2020-2021 роки значно знизився, через зниження основних економічних показників. Фінансові результати діяльності підприємства дуже сильно залежать від рівня управління його фінансами.

1.2. Аналіз експортної діяльності ТОВ «Ніжин Агро»

Зовнішньоекономічна діяльність є стратегічним напрямом розвитку товариства з обмеженою відповідальністю «Ніжин Агро», тому в даному випадку дуже важливою є маркетингова діяльність підприємства. У структурі експорту за видами продукції основною культурою є пшениця – 97%. Решта пов'язані з допоміжною діяльністю для рослинництва. Експортна стратегія ТОВ «Ніжин Агро» спрямована на налагодження довгострокових партнерських відносин з дистриб'юторами. ТОВ «Ніжин Агро» не хоче за всяку ціну робити одноразову поставку та поставити ще одну точку на карті світу. Їхня мета – стабільне постачання та міцне партнерство.

Стратегічним напрямом розвитку підприємства ТОВ «Ніжин Агро» є зовнішньоекономічна діяльність, тому в такій ситуації велике значення на підприємстві має діяльність маркетингової служби на підприємстві.

Дослідимо виручку ТОВ «Ніжин Агро» від експорту продукції за 2017-2021 роки та її частку у виручці від реалізації продукції, табл. 1.7.

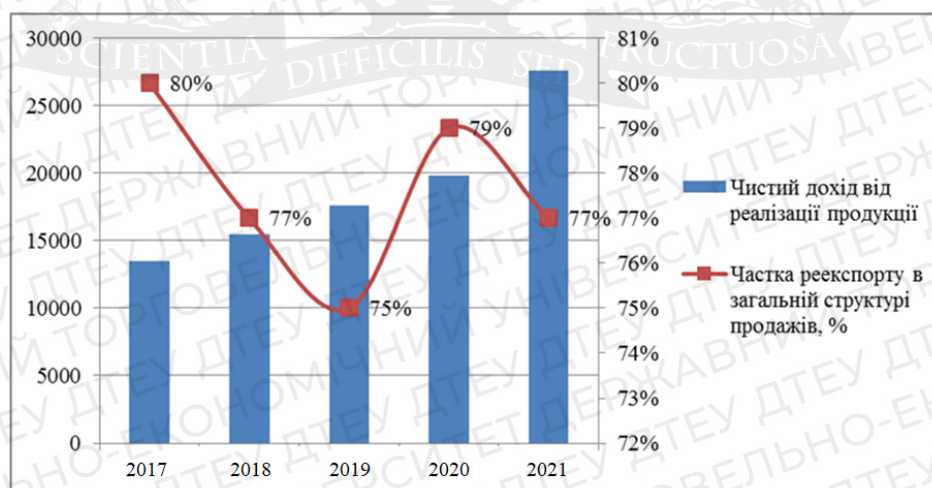
Таблиця 1.7

**Частка експорту продукції в чистому доході від реалізації продукції
ТОВ «Ніжин Агро» за 2017-2021 рр., тис. грн.**

Показник	Станом на 31.12.					абсолютне відхилення	
	2017	2018	2019	2020	2021	2021/ 2017	2021/ 2020
1	2	3	4	5	6	7	8
Чистий дохід від реалізації продукції	13455,7	15448,9	17603,7	19808,9	27604,2	14148,5	7795,3
у тому числі експорт	10890,3	12010,2	13272,4	15602,7	21304,8	10414,5	5702,1
Частка експорту, %	80%	77%	75%	79%	77%	-0,03	-0,02

Джерело: розраховано автором за даними ТОВ «Ніжин Агро»

Слід відзначити позитивну тенденцію зростання експорту ТОВ «Ніжин Агро» за 2017-2021 роки. Так, експорт у 2021 році зріс у порівнянні з 2020 роком на 36,54%. Тому частка експорту в загальному обсязі реалізації є значною і становитиме 75-79% (рис. 1.7).

Рисунок 1.7. Динаміка частки експорту в загальному об'ємі продажів ТОВ «Ніжин Агро» за 2017-2021 рр., %

Джерело: побудовано автором

Проаналізуємо обсяги експорту продукції ТОВ «Ніжин Агро» за 2017-2021 рр. за географічним принципом (табл. 1.8).

Таблиця 1.8

**Обсяг експорту ТОВ «Ніжин Агро» за 2017-2021 рр., тис. грн.
(за географічною ознакою)**

Країни	Станом на 31.12.					абсолютне відхилення	
	2017	2018	2019	2020	2021	2021/ 2017	2021/ 2020
1	2	3	4	5	6	7	8
Чистий дохід від реалізації продукції	13455,7	15448,9	17603,7	19808,9	27604,2	14148,5	7795,3
у тому числі експорт	10890,3	12010,2	13272,4	15602,7	21304,8	10414,5	5702,1
Польща	2210,1	2568,9	2745,8	3618,5	5268,2	3058,1	1649,7
Китай	2987,1	3017,7	3247,4	3956,7	4745,3	1758,2	788,6
Угорщина	2109,9	2245,1	2518,9	2812,5	3546,8	1436,9	734,3
Російська Федерація	1346,6	1560,0	1865,1	2365,9	3451,9	2105,3	1086
Литва	521,1	549,9	558,6	553,7	712,5	191,4	158,8
Молдова	1365,5	1400,9	1484,3	1569,3	2658,4	1292,9	1089,1
інші країни	745,5	888,7	852,3	726,1	921,7	176,2	195,6

Джерело: розраховано автором

Доцільно проаналізувати частку експорту до кожної з країн у загальному обсязі експорту продукції ТОВ «Ніжин Агро» за 2017-2021 роки (табл. 1.9).

Таблиця 1.9

Географічна структура експорту ТОВ «Ніжин Агро» за 2017-2021 рр., %

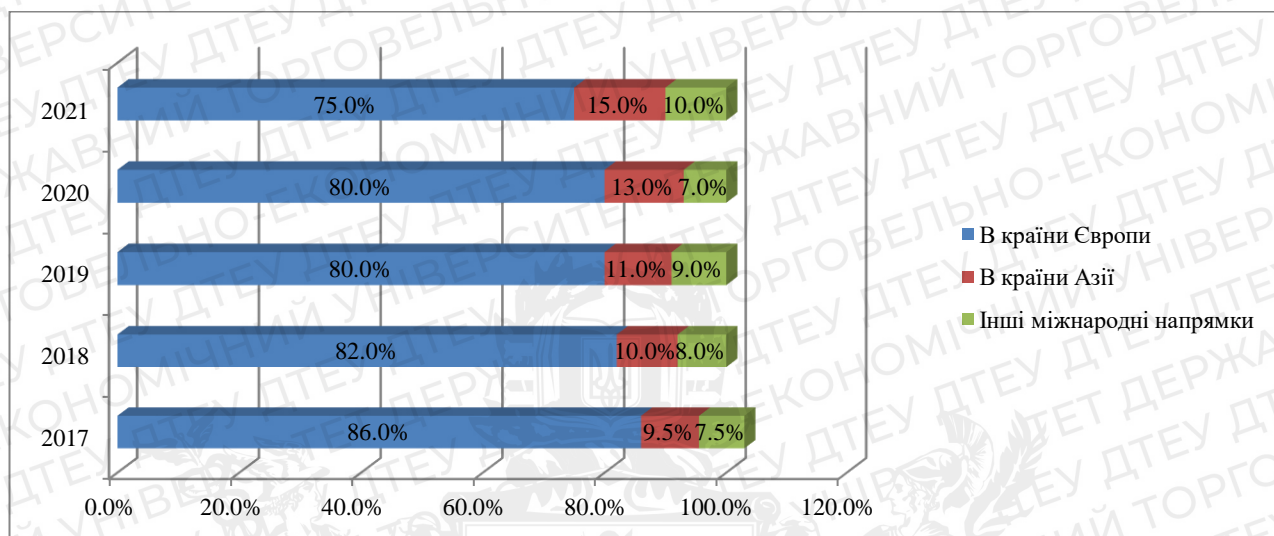
Країни	Станом на 31.12.					абсолютне відхилення	
	2017	2018	2019	2020	2021	2021/ 2017	2021/ 2020
1	2	3	4	5	6	7	8
Чистий дохід від реалізації продукції	100%	100%	100%	100%	100%	-	-
Польща	20%	20%	21%	23%	25%	5%	2%
Китай	22%	23%	24%	25%	22%	0%	-3%
Угорщина	19%	18%	19%	18%	17%	-2%	-1%
Російська Федерація	13%	14%	14%	15%	16%	3%	1%
Литва	5%	4%	4%	4%	3%	-2%	-1%
Молдова	10%	11%	11%	10%	12%	2%	2%
інші країни	11%	10%	6%	5%	4%	-7%	-1%

Джерело: розраховано автором

Тому в структурі експорту максимальну частку становлять експортні партії

до Китаю, Польщі та Угорщини.

Наведемо графічну інтерпретацію географічної структури зовнішньоекономічної діяльності ТОВ «Ніжин Агро» (рис. 1.8).

Рисунок 1.8. Географічна структура зовнішньоекономічної діяльності ТОВ «Ніжин Агро» за 2017-2021 рр.

Джерело: побудовано автором

Отже, на підставі наведених даних можна зробити висновок, що основними клієнтами ТОВ «Ніжин Агро» є юридичні та фізичні особи з Європи.

Для створення цілісної картини ефективності експортних операцій ТОВ «Ніжин Агро» необхідно розрахувати ефективність організації доставки вантажу (табл. 1.10).

Таблиця 1.10

Порівняння розрахованих показників ефективності експортних операцій ТОВ «Ніжин Агро»

Показник	Станом на 31.12.					абсолютне відхилення	
	2017	2018	2019	2020	2021	2021/ 2017	2021/ 2020
1	2	3	4	5	6	7	8
Частка витрат на експорт у сумарних витратах підприємства	6,88	7,12	9,41	49,64	17,00	+10,12	-32,64
Коефіцієнт окупності експортних операцій	390,6	388,01	368,27	69,16	274,22	-116,38	+205,06

Коефіцієнт рентабельності експортних операцій	6,78	6,12	5,47	0,98	5,41	-1,37	+4,43
Рентабельність підприємства	1,98	1,90	1,88	1,77	2,50	+0,52	+0,73

Джерело: розраховано автором

За розрахованими показниками ефективності експортних операцій варто відзначити нестабільну ситуацію в товарному секторі ТОВ «Ніжин Агро», що зумовлено коливаннями вартості реалізованої продукції, яка в 2017-2021 рр. зросла на 122%. Варто відзначити вплив збільшення логістичних витрат, а також на зниження ефективності експортних операцій.

Тому протягом 2017-2021 рр. спостерігаємо зростання частки експортних витрат у загальних витратах підприємства, що пов'язано зі збільшенням обсягу експортних витрат – це свідчить про збільшення обсягів реалізації, що пов'язано з Ніжином. ТОВ «Агро» проведено в 2020 році.

Розрахунок періоду окупності експортних операцій свідчить про зниження коефіцієнта окупності – такий результат досягається за рахунок збільшення реалізації продукції ТОВ «Ніжин Агро».

Протягом 2017-2021 рр. спостерігаємо коливання в динаміці коефіцієнта прибутку від експортних операцій, що свідчить про відсутність стратегії збуту в ТОВ «Ніжин Агро». Про прибуткову діяльність ТОВ «Ніжин Агро» свідчить розрахунок рентабельності підприємства, оскільки фінансовий результат підприємства представлений чистим прибутком, який за 2017-2021 роки зріс на 221 тис. грн. або на 15,4 %.

На процес формування системного набору коштів для діяльності ТОВ «Ніжин Агро» з експорту агропромислової продукції, а також на процес її подальшого вдосконалення безпосередньо впливає ряд факторів, як зовнішніх, так і внутрішніх. Такими факторами є: технологічні, внутрішні, ринкові, управлінські належать до внутрішніх, що представлено на рис. 1.9.

Рисунок 1.9. Фактори формування системного набору ТОВ «Ніжин Агро» при здійсненні експорту агропромислової продукції

Джерело: складено автором

Враховуючи вплив цих факторів, на основі процесно-орієнтованого підходу можливе дослідження комплексу інструментів розвитку систем управління ТОВ «Ніжин Агро» при експорті агропромислової продукції. Рівень впливу кожної факторної групи має різну спрямованість, і може мати як позитивні, так і негативні наслідки для загальної характеристики організаційної структури управління ТОВ «Ніжин Агро» при експорті сільськогосподарської продукції. На ефективність роботи українських підприємств впливає багато факторів. Використання процесно-орієнтованого підходу до процесів управління ТОВ «Ніжин Агро» сприятиме досягненню наступних результатів:

- використання нових структур управління, які підвищують рівень його адаптивності;
- формування механізмів саморегуляції;
- трансформація принципів ціноутворення, зниження рівня витрат на використання товару;

- формування ринкових організаційних структур;
- стимулює інноваційну діяльність окремих підприємств;
- формування системи самоконтролю на ТОВ «Ніжин Агро» під час експорту агропромислової продукції;
- підвищення рівня уваги до потреб споживачів на ринку послуг.

Проаналізуємо обсяги та структуру експорту продукції ТОВ «Ніжин Агро» (табл. 1.11).

Таблиця 1.11

Обсяг та структура експорту товарів ТОВ «Ніжин Агро» в загальному обсязі реалізованої продукції за 2017-2021 роки (тис. дол. США)

№ п/п	Асортимент товарів	Станом на 31.12									
		2017		2018		2019		2020		2021	
		Тис. дол. США	Частка у загальній виручці, %	Тис. дол. США	Частка у загальній виручці, %	Тис. дол. США	Частка у загальній виручці, %	Тис. дол. США	Частка у загальній виручці, %	Тис. дол. США	Частка у загальній виручці, %
1	Зернові культури (крім рису)	8,78	24,68	9,22	24,86	9,68	0,98	9,84	0,03	25,43	0,04
2	Бобові культури	10,98	30,86	11,33	30,55	11,82	1,00	12,15	0,03	30,28	0,04
3	Насіння олійних культур	12,01	33,76	12,76	34,41	13,42	1,21	13,85	0,04	33,83	0,05
4	Допоміжні	3,80	3,77	3,77	10,16	3,63	1,43	3,43	0,04	12,06	0,06
5	Всього	35,57	36,12	37,08	37,44	38,55	0,98	39,27	0,11	101,60	0,24

Джерело: розраховано автором

Зазначимо, що протягом 2017-2021 років ми спостерігаємо зниження частки реалізації продукції ТОВ «Ніжин Агро», яка експортується в загальному обсязі реалізованої продукції з 0,98% у 2019 році до 0,24% у 2021 році. Позитивний момент у зовнішньоекономічній діяльності ТОВ «Ніжин Агро» збільшив виручку від реалізації експортованої продукції на 63,05 тис. дол. США або 163,55%. Тому протягом 2017-2021 років ми спостерігаємо збільшення виручки ТОВ «Ніжин Агро» від експорту продукції на асортиментні групи, такі як: посіви пшениці (крім рису) на 15,75 тис. дол. США або 162,71%; бобових на \$18,46 тис. США або 156,18%; олійного насіння на \$20,41 тис. США або 152,09% та виробництво допоміжних культур 8,43 тис.дол. США або 232,23%.

Тому, експорт продукції ТОВ «Ніжин Агро» на зарубіжний ринок є економічно вигідним. Розвиток глобалізації в сучасному світі призвів до посилення методів конкуренції, що посилює потребу у комплексному вивченні питань, пов'язаних із формуванням конкурентоспроможності бренду, розробкою стратегій та ринкової поведінки.

РОЗДІЛ 2. ОБҐРУНТУВАННЯ ВИБОРУ ПОТЕНЦІЙНОГО РИНКУ ДЛЯ ОРГАНІЗАЦІЇ ЕКСПОРТУ ЗЕРНОВИХ КУЛЬТУР

2.1. Визначення основних тенденцій розвитку світового ринку зернових культур

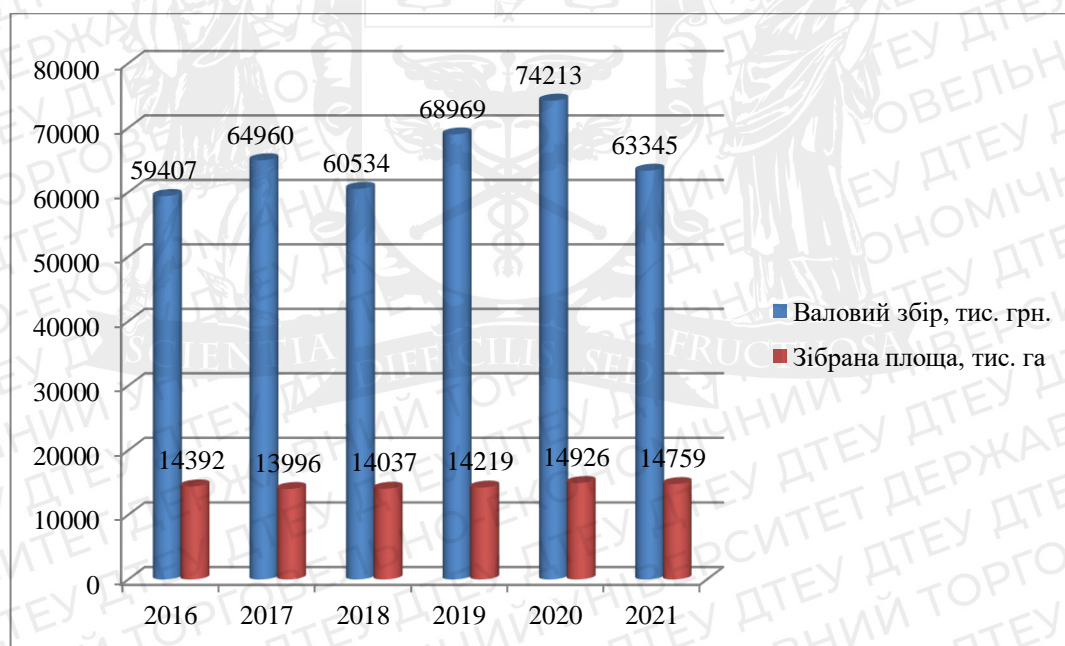
Зростання посівів пшениці формує особливу галузь сільського господарства, яка характеризує сучасний рівень розвитку аграрного сектору української економіки. У структурі основної сільськогосподарської продукції пріоритет посідає пшениця, що визначає продовольчу безпеку держави та гарантує необхідний рівень. Слід зазначити, що темпи розвитку та рівень ефективності ринку пшениці та його інфраструктури є важливими показниками ефективності аграрної політики та якості економічних реформ, що проводяться в країні. На нашу думку, ринок пшениці є базовою моделлю для розвитку інших ринків сільськогосподарських культур, продуктів переробки, сировини та продуктів харчування. При цьому проблема забезпечення населення вітчизняними продуктами харчування визнається пріоритетним і стратегічним напрямом економічної політики держави, яка спрямована не лише на забезпечення продовольством, а й на національну безпеку.

Український аграрний ринок забезпечує зерном не лише 40-мільйонну Україну, а й 190 інших країн, при цьому тенденція збільшення виробництва зберігається. Крім іншого, Україна має потужний потенціал для збільшення виробництва, що сприятиме динамічно зростаючому попиту на світових ринках. Якщо в 2001 році Україна вирощувала 37,71 млн тонн зерна, то в 2020 році цей показник досяг 62,53 млн тонн. І з кожним роком обсяги експорту пшениці збільшуються. За останні п'ять років Україна впевнено експортувала понад 40 млн тонн, а в 2019-2020 роках цей показник перевищив 55 млн тонн пшениці на рік. За оцінками USDA, експорт пшениці з України становив 45,81 млн тонн із

урожаєм 64,21 млн тонн у 2020-2021 рр., у тому числі 24 млн тонн пшениці з урожаєм 29,5 млн тонн та 17,5 млн тонн пшениці з урожаєм 25 мільйонів тонн.

Зазначимо, що Україна посідає друге місце в рейтингу світових експортерів пшениці за загальним експортом у 2019-2020 роках, у тому числі 2 місце по ячменю, 4 місце – кукурудзи, 5 місце – пшениці. Частка України стабільно становить 13% від загального світового виробництва пшениці, 3,6-3,7 - світового виробництва пшениці, 5,6 - виробництва ячменю, 2% - виробництва вівса.

За останні п'ять років (крім 2021 року) Україна поступово і неухильно нарощувала врожай пшениці. У 2016 році зібрано 60,1 млн тонн, у 2018 році – 61,9 млн тонн, у 2020 році – 75,1 млн тонн, у 2021 році – 63,5 млн тонн. Площа зернових культур за період 2016-2021 рр. зросла на 2,5% і досягла 14,8 млн. га (рис. 2.1).

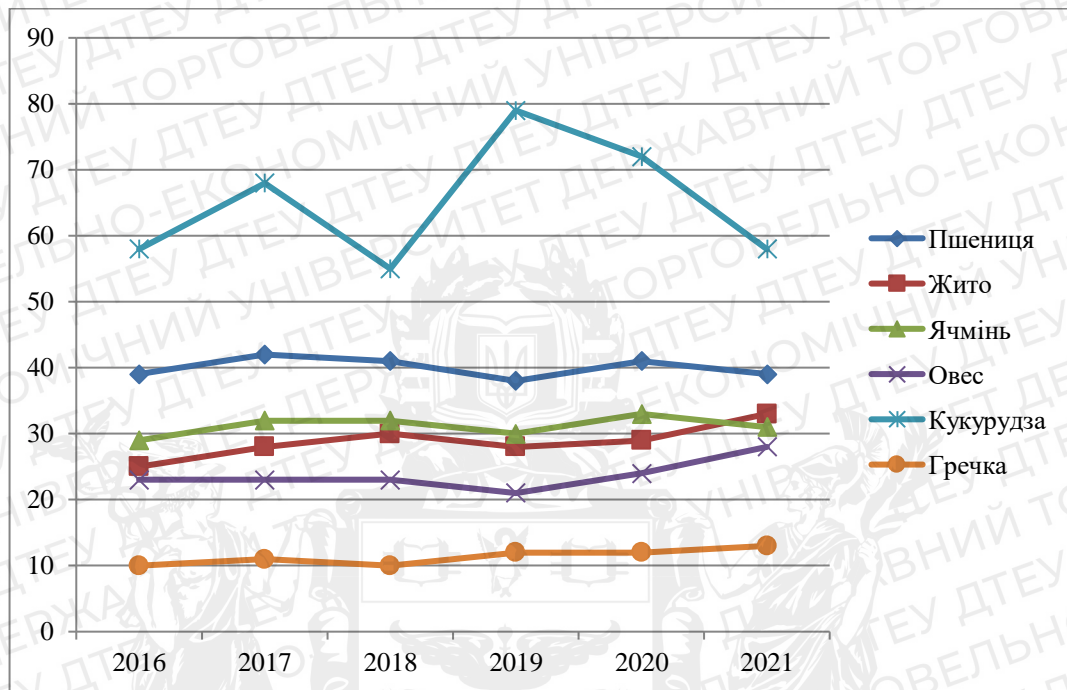

Рисунок 2.1. Валова динаміка та зібрані площі посівів пшениці в Україні, 2016-2021 рр.

Джерело: розраховано автором за даними [26]

Найбільше зростання валового збору зафіксовано у кукурудзи (на 20,3%), жита – 19,6% та вівса – 9,5%. Виробництво пшениці в 2021 році зменшилося на 4,7% порівняно з 2016 роком, ячменю – на 5,5, гречки – на 18,8%. Середня врожайність пшениці склала 41,61 ц, урожай ячменю зріс у порівнянні з 2016

роком на 15,9% до 34,2 ц, що дозволило зібрати майже 9 млн тонн. Урожайність кукурудзи за аналізований період зроста на 25,9% і досягла 71,9 ц, що на 8,3% нижче попереднього року, але на чверть вище, ніж у 2016 році (рис. 2.2).

Рисунок 2.2. Динаміка врожайності зернових культур в Україні у 2016-2021 рр., ц/га

Джерело: розраховано автором за даними [26]

Найбільші площі пшениці зосереджені в Запорізькій, Одеській, Харківській та Дніпропетровській областях, під пшеницю - у Волтавській, Вінницькій, Чернігівській, Черкаській, Сумській, Кіровоградській та Дніпропетровській областях, під ячменем - в Одеській, Миколаївській, Запорізькій області. У період 2016-2021 років лідерами за врожайністю зернових стали Суми, Харків, Тернопіль, Чернігів, Хмельницький, Львів, Полтава, Івано-Франківськ, Рівне, Волинь, Черкаси та Вінниця.

Оцінка ситуації на ринку пшениці, відповідні висновки щодо стану продовольчої безпеки, подальшого розвитку тваринництва та переробної промисловості, продовольчої безпеки країни дають можливість скласти поточний та прогнозований баланси пшениці (табл. 2.1).

Таблиця 2.1

Залишок зернових та бобових за основними видами у 2018-2021 рр., тис.т.

Стаття балансу	Зерно та бобові культури	У тому числі				
		пшениця	ячмінь	кукурудза	жито	інші види зерна
2018 рік						
Виробництво	70057	24606	7349	35801	335	2301
Зміна запасів (на кінець року)	5447	-1150	-165	6580	-7	182
Імпорт	280	73	34	41	0,4	132
Усього ресурсів	64890	25829	7548	29262	328	2251
Експорт	42940	16929	3612	21440	104	981
Витрачено на корм	11698	2150	2803	6318	5	427
Витрачено на сівбу	2232	1432	497	151	23	152
Втрати	1253	440	131	641	5	41
Переробка на нехарчові цілі	1157	140	440	545	4	32
Фонд споживання	5610	4760	65	167	187	618
2019 рік						
Виробництво	75143	28370	8917	35880	335	
Зміна запасів (на кінець року)	-4505	-922	518	-4076	-4	-21
Імпорт	291	77	28	36	3	147
Усього ресурсів	79939	29369	8427	39992	342	1809
Експорт	57925	20610	4177	32346	13	779
Витрачено на корм	11674	2022	3033	6018	5	596
Витрачено на сівбу	2224	1362	576	199	24	63
Втрати	1363	508	160	642	6	47
Переробка на нехарчові цілі	1283	217	421	628	5	12
Фонд споживання	5470	4650	60	159	289	312
2020 рік						
Виробництво	65010	25260	7823	29785	461	1681
Зміна запасів (на кінець року)	-6591	-2371	-590	-3098	-31	-501
Імпорт	210	20	20	30	2	138
Усього ресурсів	71811	27661	8433	32913	494	2310
Експорт	52044	18600	5046	27946	5	447
Витрачено на корм	9750	1750	2500	5200	0	300
Витрачено на сівбу	2123	1307	525	197	26	68
Втрати	1605	569	220	710	5	90
Переробка на нехарчові цілі	1270	225	405	617	7	16
Фонд споживання	5290	4400	40	140	250	200
2021 рік						
Виробництво	70711	29154	8360	31085	515	1597
Зміни в запасах (кінець року)	600	2843	373	-2770	107	47

Продовження табл. 2.1

Імпорт	258	14	30	36	7	171
Усього ресурсів	70369	26325	8017	33891	415	1721
Експорт	47904	17500	3832	26003	67	502
Портрачено на корм	11444	2010	2910	5900	4	620
Витрачено на сівбу	2229	1350	580	250	26	68
Втрати	1492	470	170	750	7	95
Переробка на нехарчові цілі	1556	265	440	783	15	53
Фонд споживання	5744	4730	80	250	296	383

Джерело: розраховано автором за даними [26]

На ринку пшениці спостерігається збільшення пропозиції, яка в основному формується обсягами виробництва. У 2020 році пропозиція на ринку зросла до 71,8 млн тонн, у 2021 році вона впала до 70,4 млн тонн. Використання пшениці в харчових цілях скорочується через скорочення населення та покращення моделей споживання їжі. Безперечно, найбільшу частку в споживчому фонді займає пшениця (84%). За даними, розмір заглиблення насіння збільшується до 2229 тис. тонн, у тому числі пшениці – до 1350 тис. тонн, ячменю – до 580 тис. тонн, пшениці – до 205 тис. тонн. Вартість промислової переробки становить 1556 тис. тонн, з них майже 50% (783 тис. тонн) становить кукурудза.

У 2020-2021 роках кормовий фонд буде на рівні 11,4 млн тонн. При цьому використання пшениці для худоби та птиці на пшеницю зросло на 14,9%, ячменю – на 16,4%, кукурудзи – на 13,5%. Через низьку місткість внутрішнього ринку, зниження купівельної спроможності населення та збільшення пропозиції значно активізуються експортні потоки пшениці. Динаміка експорту пшениці без урахування продуктів її переробки в Україні демонструє зміни (табл. 2.2).

Таблиця 2.2

Динаміка експорту зернових культур з України за 2016-2021 роки

Культура	Кількість, тис. тонн	Ціна, тис. дол. США	
		2016 рік	Ціна, дол. США/т
Усього	39006,2	6093468	156,2
Пшениця	16927,8	2676471	158,1
Ячмінь	4411,8	707079	160,3
Кукурудза	17404,4	2668108	153,3

Продовження табл. 2.2

Рис	1,4	765	561,6
Гречка	0,6	345,2	615,3
Інші	260,1	40699,8	156,5
2017 рік			
Усього	43913,4	6689593	152,3
Пшениця	17533,4	2685758	153,2
Ячмінь	5355,6	747330	139,5
Кукурудза	20712,4	3208316	154,9
Рис	1,9	888	463,1
Гречка	0,7	375,2	554,5
Інші	309,4	2355780	7614,0
2018 рік			
Усього	39426,7	6367395	161,5
Пшениця	17154,6	2832013	165,1
Ячмінь	4289,3	641524,0	149,6
Кукурудза	17770,3	2856959	160,8
Рис	1,4	1176	814,9
Гречка	0,6	450,9	796,4
Інші	210,4	1426571	6780,3
2019 рік			
Усього	49186,9	8587451	174,6
Пшениця	15579,3	3010780	193,3
Ячмінь	3560,2	686326	192,8
Кукурудза	29828,1	4846543	162,5
Рис	5,0	3252	656,6
Гречка	1,0	390,8	407,8
Інші	213,3	40159,2	188,3
2020 рік			
Усього	56068,6	9611128	171,4
Пшениця	20521,4	3728550	181,7
Ячмінь	4984,4	838231	168,2
Кукурудза	30318,3	4985587	164,4
Рис	5,6	4195	749,4
Гречка	0,6	259,1	456,8
Інші	238,2	35344,9	148,4
2021 рік			
Усього	25775,4	4911769	190,6
Пшениця	12491,9	2468966	197,6
Ячмінь	3761,9	660111,6	175,5
Кукурудза	9405,9	1753424	186,4
Рис	2,7	2300,1	851,9
Гречка	0,2	161,2	806,0
Інші	112,7	26806	237,9

Джерело: розраховано автором за даними [26]

Експорт пшениці у 2020 році зріс у 1,5 раза порівняно з 2016 роком, досягнувши 20 млн тонн. Останніми роками найбільшими споживачами вітчизняної пшениці залишаються Єгипет, Бангладеш, Таїланд, Туреччина,

Філіппіни та Туніс. На ці країни припадає понад 30% загального експорту пшениці. Пріоритетом експорту ячменю з України є Саудівська Аравія (проте, порівняно з 2016 роком цей показник зменшився майже в 2 рази – з 2,45 до 1,18 млн тонн). Експорт ячменю до Туреччини зріс майже в 5 разів – з 50 до 261 тис. тонн, Іспанії – у 2,2 рази (зі 158 до 345 тис. тонн).

У 2020 році експорт пшениці України зріс до 32,3 млн тонн, що в 1,7 рази більше, ніж у 2016 році. Найбільше кукурудзи експортується до Китаю, Іспанії, Нідерландів, Туреччини та Німеччини. Експорт гречки був незначним і становив у середньому 0,9 млн тонн протягом 2016-2020 років. Стабільними імпортерами цієї продукції є Німеччина, Польща та Угорщина.

З початку 2021 року Україна досягла значних успіхів у експорті пшениці, в основному завдяки цінній конкурентоспроможності вітчизняної пшениці на світовому ринку. Експорт пшениці досяг 21,3 млн тонн на загальну суму 4 млрд доларів. нас. Станом на 1 грудня 2021 року Україна експортувала 12 млн тонн пшениці, 5,6 млн тонн пшениці та 3,7 млн тонн ячменю. Експорт пшениці в Україну в 2021 році становить 48 млн тонн. З них експортовано 19 млн т пшениці, 4,3 млн т ячменю, 18 млн т пшениці [10].

У період 2016-2020 рр. продажі пшениці та зернобобових культур з господарств збільшилися з 45,8 до 49,0 млн тонн, або на 7%. Продажі пшениці впали на 3,2% (з 17,6 млн тонн у 2016 році до 17,1 млн тонн у 2020 році). Деяко значніше падіння реалізації жита – з 188,4 тис. тонн у 2016 році до 135,5 тис. тонн у 2020 році, або 28,1%, та ячменю – з 3,8 до 3,2 млн тонн, або 16%. Продажі пшениці для пшениці в господарстві зросли на 18%, досягнувши 27,7 млн тонн у 2020 році порівняно з 23,3 млн тонн у 2015 році (табл. 2.3).

Таблиця 2.3

Динаміка реалізації посівів зернових культур, тис. тонн

Показник	2017	2018	2019	2020	2021	2021 до 2017 року, %
Усього	45830,2	37622,0	39319,7	42454,7	49019,1	107,0
Із них:						
пшениця	17630,7	16920,6	16903,0	16110,3	17061,8	96,8
жито	188,4	126,7	201,6	225,1	135,5	71,9

кукурудза на зерно	23311,0	15739,3	17250,8	22057,9	27696,8	118,8
ячмінь	3832,4	3871,9	3690,3	2969,2	3219,9	84,0

Джерело: розраховано автором за даними [26]

За 11 місяців 2021 року господарства продали 87,1 млн тонн пшениці, що на 12,9% менше, ніж за аналогічний період минулого року. Аналогічна тенденція спостерігалася для пшениці та пшениці для продажу пшениці – зниження на 8,2 та 19,7% відповідно. Продажі ячменю та жита зросли на 13,9% та 11,2% порівняно з аналогічним періодом 2020 року.

Ринок пшениці в 2021 році буде характеризуватися сезонним зниженням цін через великий обсяг пропозиції. Ціни різко зросли на початку сезону 2021 року на тлі різкого падіння ринку пшениці, і ця тенденція спостерігалася протягом усього сезону, але ціни різко зросли з вересня 2021 року. В результаті ціни на пшеницю у вересні 2021 року досягли 6600 грн/ т, піднявшись до 7575 грн/т у грудні (майже в 1,5 рази більше, ніж у березні).

Ринок кукурудзи характеризується порівнянням цін. З січня по липень ціни зростали в середньому на 3% за місяць, у вересні – на 17%, у жовтні – на 23%. Таку ж тенденцію демонструє і ринок ячменю: ціна на вищезгадану культуру пшениці зросла на 65% за рік. Середня ціна реалізації української пшениці у 2021 році становить 5017,5 грн/т, що в 1,8 раза вище, ніж у 2016 році.

Найвищими цінами зерно було продано в Кіровограді (5288,3 грн/т), Миколаєві (5252,3 грн/т), Одесі (5181,8 грн/т), Херсоні (5133,9 грн/т), Вінниці (5109, 5 грн/т) та Дніпропетровська (5044,5 грн/т) обл. Закупівельні ціни на пшеницю в жовтні 2021 року склали 7423 грн/т, що на 59,6% більше, ніж за аналогічний період 2020 року. Протягом 2020 року спостерігалася чітка тенденція до місячного зростання цін у середньому на 1,2%, більш різке зростання цін відбулося у вересні-жовтні 2021 року.

За досліджуваний період середня ціна реалізації 1 тонни пшениці зросла на 56,1% до 4668,6 грн/т у 2021 році. Різниця між максимальною та мінімальною

ціною в регіонах досягла 1361,2 грн/т (найвища ціна – 5446,9 грн/т у Запорізькій, найнижча – 4085,7 грн/т у Луганській області).

Закупівельна ціна кукурудзи в 2020 році зросла на 78,7%, досягнувши рівня 6804-7058 грн/т у жовтні-листопаді 2021 року проти 3808 грн/т у жовтні 2020 року. Характеристики динаміки цін на ячмінь такі ж, як і на пшеницю. І кукурудза. У 2020 році ціни на ячмінь зросли в 1,5 раза - 6345 грн/т у жовтні 2021 року проти 4078 грн/т за аналогічний період 2020 року. Середні відпускні ціни зросли на 63,5% – з 2661,5 грн/т у 2016 році до 4352,7 грн/т у 2021 році. Ціни на ячмінь у 2021 році вищі, ніж в Україні Київ (4552,3 грн/т), Хмельницький (4545,0 грн/т), Одеса (4531,8 грн/т), Миколаїв (4517,5 грн/т) та Чел Середня ціна в Нігові (850 грн.) 5). /т).

До кінця 2021 року під впливом таких факторів, як загальна ситуація на зовнішньому ринку, стабільний попит на зерно, зростання попиту на зерно, а також певний дефіцит зерна на внутрішньому ринку, ціни на пшеницю зростуть. Світове виробництво пшениці в 2021 році наближається до 2,744 мільярда тонн, що на 5,3 відсотка більше, ніж у 2016 році. Загальні світові поставки пшениці в 2020 році досягнуть 3 540,4 млн тонн, збільшившись на 10,3% (або 331,5 млн тонн). Порівняно з 2015 роком споживання збільшилося на 8,7% (216 млн тонн). Обсяги світової торгівлі пшеницею характеризуються стійкою позитивною динамікою зростання. Наприклад, у 2020 році на світовому ринку було продано 440,1 млн тонн пшениці, що на 16,8% більше, ніж у 2016 році. Очікується, що запаси зростуть на 108,2 млн тонн (або на 15,2%) у річному обчисленні. Загальна частка запасів і споживання пшениці на світовому ринку досягла 29,7%. Прогнозується, що виробництво пшениці в 2020 році буде на 1,3 відсотка (або 36,4 мільйона тонн) вище поточних показників. Світове споживання пшениці в 2021 році сягне 2,761 млрд тонн, що на 51,7 млн тонн більше, ніж у 2020 році. Світова торгівля пшеницею у 2021 році збільшиться на 10,6 млн тонн до 465,2 млн тонн, що на 25 млн тонн більше, ніж минулорічний рекорд. Торгівля всіма основними зерновими культурами зростає [12].

Світові запаси зерна становлять 802 млн тонн, що на 64,3 млн тонн нижче грудневого рівня, на 17,8 млн тонн (2,2%) нижче початку року і найнижчий показник за п'ять років [12]. В результаті співвідношення світових запасів пшениці до споживання зменшилося з 29,7% у 2020 році до 28,3% у 2021 році, досягнувши найнижчого рівня за сім років (табл. 2.4).

Таблиця 2.4

Кон'юнктура світового ринку зернових культур, млн тонн

Рік	Виробництво	Пропозиція	Споживання	Торгівля	Кінцеві запаси	Глобальні показники співвідношення запасів і споживання	Коефіцієнти запасів до використання в основних країнах-експортерах
2014	2526,0	3084,2	2418,8	354,2	636,3	25,5	18,6
2015	2572,5	3208,9	2493,7	376,9	711,7	28,3	19,1
2016	2541,3	3253,1	2513,6	392,7	733,4	28,6	16,8
2017	2612,6	3346,8	2570,6	405,2	772,8	29,6	17,6
2018	2657,8	3430,6	2615,0	421,6	809,7	30,5	18,0
2019	2608,6	3418,3	2651,5	413,4	766,5	28,3	16,7
2020	2707,9	3540,4	2709,7	440,1	819,9	29,7	18,1
2021	2744,3	3564,2	2761,4	465,2	802,1	28,3	17,2

Джерело: розраховано автором за даними [26]

У 2021 році пропозиція пшениці на світовому ринку залишиться високою. Міністерство сільського господарства США повідомило, що загальний світовий урожай пшениці досяг рекордного рівня – понад 773,4 млн тонн, що на 9,5 млн тонн більше, ніж у 2020 році. Світове споживання пшениці нижче за загальний урожай, що призвело до нещодавнього збільшення запасів урожаю до рекордного рівня 304,2 млн тонн (4,1 млн тонн у 2020 році). Рекордний світовий урожай пшениці перевищив 1134 млн тонн (+17,5 млн тонн). Між тим, світове споживання кукурудзи перевищило загальний урожай, скоротивши поставки кукурудзи на 286,5 млн тонн (-16,5 млн тонн) за останні шість років, повідомляє агентство.

Загальний урожай ячменю зріс до 157,4 млн тонн (на 0,8 млн тонн більше, ніж у попередньому році), але світовий попит зростає швидше, ніж загальний урожай. Після цього кінцеві запаси ячменю впали до 19,8 млн т (-0,1 млн т)[13].

Несприятливі агрометеорологічні умови також мали значний вплив на кон'юнктуру ринку, погіршення якої в основних регіонах світу підтримувало ціни.

На ринок також впливають умови озимої пшениці для врожаю 2021 року в Північній півкулі. Повільне зростання світової економіки (за даними Світового банку в 2021 році, спад світової економіки склав 4,3%) продовжує впливати на ціни на зерно.

Фактором невизначеності є плани закупівлі зерна у основних країн-експортерів, які на тлі зростання захворюваності на COVID-19 збільшили експорт для створення страхових запасів пшениці. Подолання негативних наслідків, які в тій чи іншій мірі відчували майже всі країни світу в 2020-2021 рр., створило сприятливу ситуацію на міжнародних ринках для виробників сировини, які можуть продавати свою продукцію за розумними цінами.

Українські експортери дуже зацікавлені в китайському ринку. Це одна з найперспективніших країн з точки зору економічного потенціалу та можливостей. Ми не можемо забувати, що Китай — це споживчий ринок на мільярд доларів. Наприклад, у найближчі п'ять років Китай планує імпортувати товарів і послуг на суму понад 10 трильйонів. Однак розмір ринку – не єдина причина, по якій вам потрібно викласти всі зусилля, і не головна причина. Згідно зі статистикою світової торгівлі, Китай є головним торговельним партнером для багатьох видів розважальної діяльності. Я входжу в 10 кращих економік світу. Це третє абсолютне збільшення. Входить до п'ятірки найбільших імпортерів вітчизняної сільськогосподарської продукції. Тому в експортній стратегії України на 2017-2021 роки ринок переважно зосереджений у Китаї.

На тлі сильної торгівлі зі Сполученими Штатами, Китай буде все частіше купувати фуражне зерно, ячмінь і сорго в інших країнах, щоб замінити американські поставки. Наприклад, Бразилія продовжує експортувати свою країну до Китаю, який покинув США і купив 90% сої, що експортується з Бразилії.

Одним із найбільших конкурентів України в експорті зерна є Австралія. Проте поступова щорічна зміна клімату та частина посухи стають дедалі більшими перешкодами для роботи, збільшується кількість посушливих років, особливо в сільськогосподарських районах південного регіону. Е загрожує вдвічі

або навіть повністю втратити врожайність і експорт. Тож це шанс замінити австралійську пшеницю українською на китайському ринку.

З часом країна могла стати постачальником продовольства та сільськогосподарської продукції до Китаю, с. Адже ця продукція користується великим попитом у китайських споживачів.

На сьогоднішній день Україна та Китай підписали 5 міжурядових угод, які регулюють експортні вимоги до українських сільськогосподарських культур (кукурудзи, ячменю, соєвих бобів, насіння соняшнику та бурякового жому). Проте слід докласти зусиль для розширення переліку сільськогосподарської продукції. Особливо люблять горох, пшеницю, пшеничне сорго і ріпак. Тому що створення нових можливостей для українських експортерів є одним із топ-лідерів. Збільшення виробництва та зростання експорту пшениці в майбутньому допоможе Україні покращити її позиції на світовому ринку торгівлі та, безумовно, позитивно вплине на внутрішній ринок.

Розглянемо зернові культури за даними TradeMap у таблиці 2.5.

Таблиця 2.5

Експорт зернових культур за TradeMap

Код товару	Найменування товару	Експорт України до Китаю						
		Ціна в 2021 р., тис.дол. США	Річний ріст ціни в період з 2017-2021, % в рік	Частка в експорті України, %	Еквівалентний адвалорний тариф на експорт застосовується Україна	Обєми експорту в 2021 р.	Од. вим.	Ціна од. товару (USD/од.)
1005	Кукурудза	1871193	58	32	54	7919964	Тонн	236
1003	Ячмінь	618426	69	53	2	2810052	Тонн	220
1008	Гречка, просо, і семена канарейника, інші злаки	1334		3	2	4517	Тонн	295
1001	Пшениця і мусліні	246	21	0	65	788	Тонн	312
1006	Рис	1		0	60	0	Тонн	
1007	Сорго зернове	0		0	1			
1004	Овес	0		0	1			

Джерело: розраховано автором за даними TradeMap

З таблиці видно, що найбільшим попитом є пшениця та ячмінь, які експортуються з України до Китаю. Річний ріст цін з 2017 по 2021 рік займає 58%

кукурудзи в рік і 69% ячменю в рік. Частка експорту кукурудзи в Україну становить 32%, ячменю – 53%, гречки, проса, насіння канарки та інших злаків – 3%. Найбільший обсяг експорту в 2021 році становить кукурудза і становить 7919964 тонни. Імпорт зернових з TradeMap наведено в таблиці 2.6.

Таблиця 2.6

Імпорт зернових культур за TradeMap

Код товару	Найменування товару	Імпорт Китаю в інші країни світу					
		Ціна в 2021 р., тис.дол. США	Річний ріст ціни в період з 2017-2021, % в рік	Світовий імпорт, частка країн, %	Обєми імпорту в 2021 р.	Од. вим.	Ціна од. товару (USD/од.)
1005	Кукурудза	7581504	86	14	27021399	Тонн	281
1003	Ячмінь	3248974	14	30	11464217	Тонн	283
1008	Гречка, просо, і семена канарейника, інші злаки	23296	64	2	32867	Тонн	709
1001	Пшениця і муслін	2721469	35	5	8785096	Тонн	310
1006	Рис	1927891	0	7	4348028	Тонн	443
1007	Сорго зернове	2786941	26	84	8710765	Тонн	320
1004	Овес	90131	-1	9	294543	Тонн	306

Джерело: розраховано автором за даними TradeMap

Таблиця 2.6 показує, що найбільшим попитом на китайський імпорт в інші країни є пшениця та ячмінь. Річний ріст цін з 2017 по 2021 рік займає пшениця на 86% на рік і гречка, просо, насіння канарки та інші злаки 64% на рік. Частка світового імпорту становить сорго пшениці – 84% та ячменю – 30%. Найбільший обсяг імпорту у 2021 році – кукурудза – 27021399 тонн. Ціна кукурудзи 281 у.о./од., ячменю 283 у.о./од., гречки та інших круп – 709 у.о./од.

Таблиця 2.7

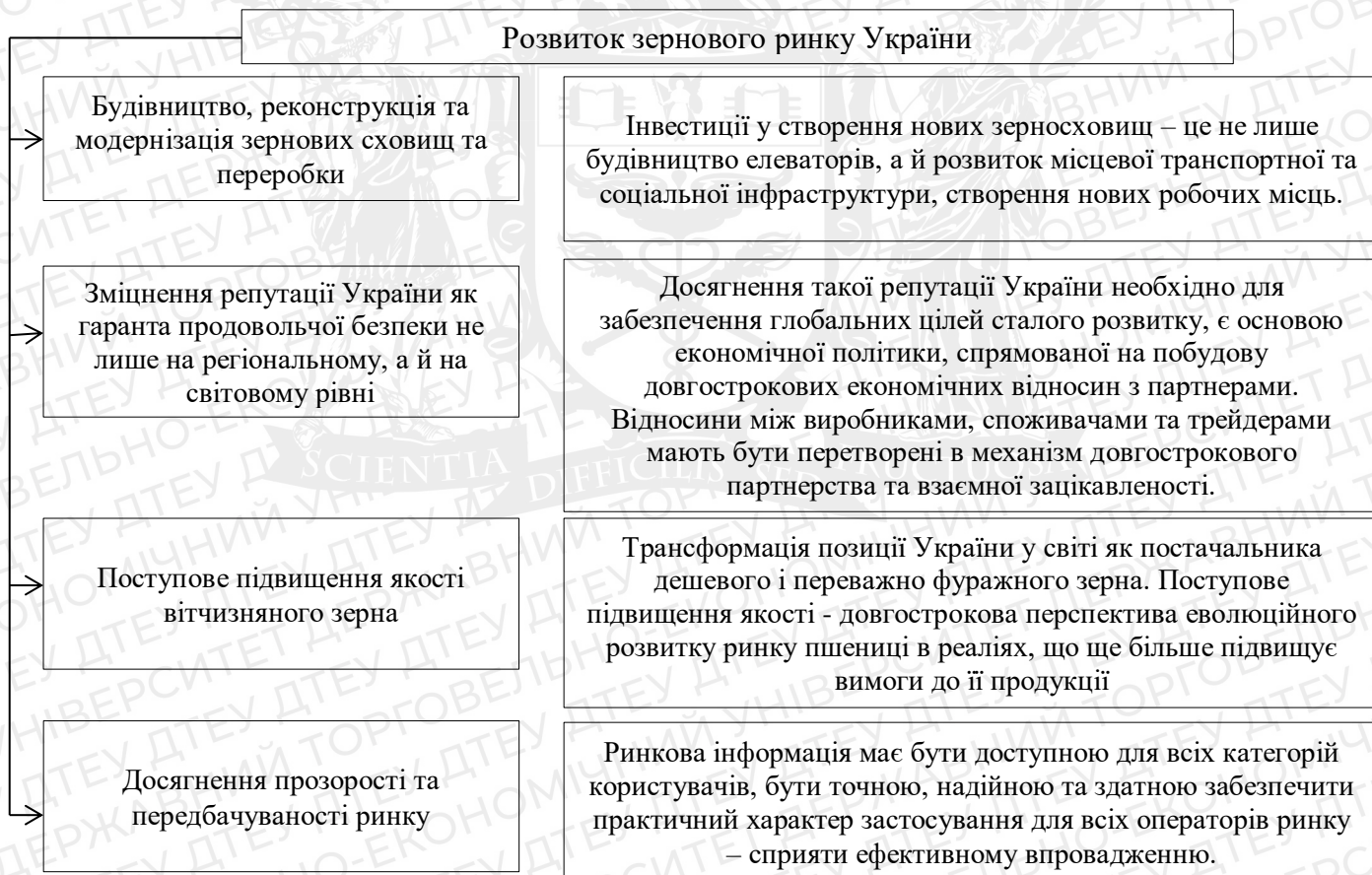
Експорт зернових культур України в інші країни світу за TradeMap

Код товару	Найменування товару	Імпорт Китаю в інші країни світу					
		Ціна в 2021 р., тис.дол. США	Річний ріст ціни в період з 2017-2021, % в рік	Світовий експорт, частка країн, %	Обєми експорту в 2021 р.	Од. вим.	Ціна од. товару (USD/од.)
1005	Кукурудза	5854587	18	11	24539481	Тонн	239
1003	Ячмінь	1172981	13	11	5344595	Тонн	219
1008	Гречка, просо, і семена канарейника, інші злаки	47112	42	4	169884	Тонн	277
1001	Пшениця і муслін	4722745	13	8	19394935	Тонн	244
1006	Рис	6183	69	0	10018	Тонн	617
1007	Сорго зернове	13481	-8	0	0	Тонн	
1004	Овес	4088	26	0	17380	Тонн	235

Джерело: розраховано автором за даними TradeMap

З таблиці 2.7 видно, що найбільшим попитом є пшениця та кукурудза та муслін, які експортуються з України в інші країни. Річний ріст цін з 2017 по 2021 рік – це рис – 69% річних, гречка, просо, насіння канарки та інші злаки – 42% річних, а від’ємне значення – сорго пшениці, яке в свою чергу показує –8%. На кукурудзу та ячмінь припадає 11% експорту пшениці України в інші країни, далі йдуть пшениця та муслін і 8%.

Зі свого боку, основним драйвером зростання цін є Китай, який поповнює втрачені запаси їжі після масового вимирання свиней, спричиненого АЧС. Наступні першочергові заходи сприятимуть подальшому розвитку вітчизняного ринку пшениці та зміцненню лідируючих позицій на світовому ринку (рис. 2.3).

Рисунок 2.3. Пріоритетні заходи, що сприятимуть розвитку зернового ринку України

Тому, ринок зерна посідає пріоритетне місце в структурі національної економіки. Виробництво, переробка та експорт рослинництва є не лише зростаючим джерелом надходжень до державного бюджету, а й перспективною роботою для населення. У 2020 році Україна стала другою у світі як за фізичними,

так і за фінансовими обсягами експорту зерна, встановивши рекорд експорту пшениці – 57,2 млн тонн. Незважаючи на очікуване зниження цьогорічного врожаю, наша країна залишається лідером на світовому ринку зерна. За прогнозами ОЕСР і ФАО, Україна може збільшити виробництво зерна до 85 млн тонн до 2029 року, гарантуючи експорт 68 млн тонн. У той же час твердження про можливе досягнення 100 млн тонн виробництва зерна та експорту до 80 млн тонн виглядають досить переконливими. Слід зазначити, що за останнє десятиліття Україна посіла лідируючу позицію у світі за пропозицією зерна, а експортний попит залишатиметься важливим мотивуючим аспектом та основою розвитку внутрішнього ринку зерна [3]. Зростання світового споживання спонукатиме Україну до збільшення виробництва та пропозиції зерна.

2.2. Дослідження перспектив експорту зернових культур ТОВ «Ніжин Агро» до Китаю

Китай є найбільшим імпортером українського зерна, у 2020 році експорт українського зерна до Китаю досяг 6,3 млн тонн, а в 2021 році – 6,9 млн тонн. Для подальшого поглиблення співпраці та торгівлі необхідно переглянути фітосанітарний протокол щодо ячменю та домовитися про доступ на китайський ринок пшениці, гороху, сорго та інших культур України.

Українська асоціація пшениці (УАА) – це об'єднання провідних виробників, переробників та експортерів зерна, яке щорічно експортує близько 90% української зернової продукції. У 2020 році Україна експортувала зерна на 9,4 млрд доларів.

Через війну в Україні та зниження врожайності в Південній Америці Китай збільшив експорт кукурудзи та сої з США. За даними агентства, у грудні 2021 року США експортували до Китаю сільськогосподарської продукції на 34 мільярди доларів, що нижче заявленої цілі в 40 мільярдів доларів на тлі обмежених світових запасів.

Bloomberg зазначає, що Росія та Україна є одними з провідних експортерів основних зернових, таких як пшениця та кукурудза, а також рослинних олій. Ціни на багато сільськогосподарських товарів різко зросли, оскільки поставки в обидві країни майже припинилися. Що стосується Китаю, то він є основним покупцем української пшениці та ячменю, а також соняшникової олії.

Ф'ючерси на сою в Чикаго стабілізувалися після зростання на 2,2% у четвер (3 березня 2022 р.). Кукурудза виросла до найвищого рівня з 2012 року.

Нинішня ситуація з постачанням сої в Китаї дуже важка, і соя з тихоокеанського північного заходу є найшвидшим варіантом постачання.

Перспективи рекордного врожаю сої в Бразилії цього року були зруйновані погодними проблемами. Українську кукурудзу зазвичай сівають у квітні-травні, і війна, нестача робочої сили та збоїв в транспорті та логістиці можуть поставити під загрозу врожай.

Бразилія, зазвичай третій або четвертий за величиною експортер кукурудзи, намагається поповнити виснажені запаси після слабшого, ніж очікувалося, травневого врожаю. Міністерство сільського господарства США знизило свій прогноз урожаю пшениці в Бразилії до 114 мільйонів тонн з початкової оцінки в 118 мільйонів тонн.

Продовольча безпека є головним пріоритетом Китаю, оскільки імпорту кукурудзи, сої та пшениці зріс до рекордного рівня.

Тому для збільшення виручки від реалізації підприємства необхідно оптимізувати посівні площі, зменшивши площі посівів озимої пшениці та соняшнику, та збільшивши посівні площі ярого ячменю та озимого ріпаку. Для ефективного впровадження сої у виробництво ТОВ «Ніжин Агро» рекомендується моделювання мережі на основі планування мережі. Для його побудови ми використаємо довідкову інформацію для формування технологічної карти, враховуючи приблизно 46,7 га посівних площ під сою після оптимізації та той факт, що компанія використовує технологію нульової обробки.

На основі даних ми будемо використовувати програмне забезпечення Microsoft Project (Додаток Б, Г), щоб побудувати діаграму Ганта та мережевий

графік для технічних операцій посіву сої ТОВ «Ніжин Агро» у 2022 році. Вихідна інформація показана на рис. 2.4.

Діаграма Ганта - це один з найпопулярніших методів графічного представлення бізнес-процесу або проекту у вигляді мережі, який використовується в багатьох системах управління бізнесом, зокрема сільськогосподарськими. Діаграма Ганта показує критичний шлях, заплановані та фактичні дати початку та закінчення робіт, резерви часу робітників.

	Назва задачі	Длительность	Начало	Окончание	Предшественники
	Критическая задача: Нет	112 дней	Вт 01.03.22	Пн 01.08.22	
1	Лущення дисковими луцильниками	1 день?	Вт 01.03.22	Вт 01.03.22	
2	Боронування	1 день?	Вт 08.03.22	Вт 08.03.22	1
3	Підвезення води для приготування розчину гербіцидів	1 день?	Пн 02.05.22	Пн 02.05.22	2
4	Доставка та внесення гербіцидів 1	2 днів	Пн 02.05.22	Вт 03.05.22	2
5	Передпосівна культивування на глибину 5-6 см	2 днів	Пн 09.05.22	Вт 10.05.22	4,3
6	Навантаження мінеральних добрив	1 день?	Ср 11.05.22	Ср 11.05.22	5
7	Транспортування мінеральних добрив	1 день?	Чт 12.05.22	Чт 12.05.22	6
8	Внесення мінеральних добрив	1 день?	Пт 13.05.22	Пт 13.05.22	7
9	Навантаження насіння для сівби	1 день?	Ср 11.05.22	Ср 11.05.22	5
10	Транспортування та завантаження сівалок насінням	1 день?	Чт 12.05.22	Чт 12.05.22	9
11	Сівба широкорядним способом	2 днів	Пн 13.06.22	Вт 14.06.22	10
12	Перше рихлення міжрядь (глибина 5-8 см)	1 день?	Ср 29.06.22	Ср 29.06.22	11,8
13	Підвезення води для приготування розчину гербіцидів	1 день?	Пт 15.07.22	Пт 15.07.22	12
14	Доставка та внесення гербіцидів 2	2 днів	Сб 16.07.22	Пн 18.07.22	12
15	Друге рихлення міжрядь (глибина 5-6 см)	1 день?	Пн 01.08.22	Пн 01.08.22	14,13
	Критическая задача: Да	2 днів	Чт 15.09.22	Пт 16.09.22	
16	Збирання комбайнами	2 днів?	Чт 15.09.22	Пт 16.09.22	15
17	Транспортування зерна	1 день?	Пт 16.09.22	Пт 16.09.22	16

Рисунок 2.4. Початкові дані для побудови діаграми Ганта та мережевого графіка в Microsoft Project

Джерело: складено автором

Визначимо тривалість повних шляхів згідно мережевого графіку:

ПШ1→1-2-4-5-6-7-8-12-13-15-16-17→15 днів;

ПШ2→1-23-5-9-10-11-12-14-15-16-17→14 днів;

ПШ3→1-2-3-5-6-7-8-12-13-15-16-17→14 днів;

ПШ4→1-2-3-5-6-7-8-12-14-15-16-17→15 днів;

ПШ5→1-2-3-5-9-10-11-12-13-15-16-17→14 днів;

ПШ6→1-2-4-5-9-10-11-12-13-15-16-17→15 днів;

ПШ7→1-2-4-5-9-10-11-12-14-15-16-17→17 днів;

ПШ8→1-2-4-5-7-8-12-14-15-16-17→15 днів.

На основі розрахунків було визначено, що критичним шляхом є ПШ7 виходячи з того, що час роботи на ньому найвищий і становить 17 днів. Виходячи

з цього, можна встановити резерви часу для операцій: PS1,4,6,8 - 2 дні; PS2,3,5 - 3 дні. Тому особливої уваги ТОВ «Ніжин Агро» вимагає операції, розташовані на ПШ7, виходячи з того, що порушення їх термінів збільшить тривалість всього процесу вирощування сої. Щоб зменшити витрати часу, підприємству доцільно оптимізувати операції, які знаходяться на критичному шляху, що в кінцевому підсумку спрощує роботу в цілому, оскільки це може вивільнити певні ресурси, які можна використовувати для виробництва інших культур. Рекомендовані терміни виконання робіт за календарним графіком є приблизними і можуть бути зміщені через погодні умови чи інші фактори за погодженням з головним агрономом. Основним завданням стратегічного планування є забезпечення ефективної діяльності ТОВ «Ніжин Агро» протягом тривалого періоду часу. Для цього насамперед необхідно повно врахувати зміни зовнішнього середовища, тобто необхідно передбачити та обмежити можливий вплив на ТОВ «Ніжин Агро» некерованих сил, критичних тенденцій з боку навколишнього середовища.

Стратегічне планування ЗЕД має бути гнучким і динамічним, здатним швидко реагувати на нові ринкові потрясіння та адаптуватися до змін. Визначимо та підтвердимо характер основних факторів, що негативно впливають на міжнародну діяльність ТОВ «Ніжин Агро» на китайському ринку (табл. 2.8).

Таблиця 2.8

Обґрунтування природи основних факторів несприятливого зовнішнього впливу на міжнародну діяльність ТОВ «Ніжин Агро» на китайському ринку

№	Група факторів	Фактор	Несприятливий зовнішній вплив на міжнародну діяльність підприємства на китайському ринку
1	Політичні	зміна влади в країні	скасування пільг для іноземних інвесторів
			підвищити податки на іноземні операції
			експропріація активів міжнародних компаній
		зміна законодавства про експорт товарів в країну	обмежити обсяги експортованих товарів
		заборона на експорт товарів, виробництво яких існує в країні	зниження продажів підприємств
		невиконання планів продажу компанії	
2	Економічні	економічна криза, спричинена пандемією COVID-19	зниження попиту на товари першої необхідності.
		інфляція	зниження попиту на товари першої необхідності

		продаж зоотоварів за більш привабливою ціною	зниження продажів підприємств
		зростання безробіття	зниження попиту на товари першої необхідності
3	Соціальні	без змін прожиткового мінімуму	зниження попиту на товари першої необхідності
		без змін мінімальної заробітної плати	зниження попиту на товари першої необхідності

Джерело: складено автором

У зв'язку з тим, що економіка Китаю в 2021 році скоротилася на 10-13% через кризу, викликану пандемією COVID-19, ймовірність негативних факторів впливу значно вища, ніж ймовірність позитивних факторів впливу [17].

Тому, наслідки економічної ситуації в країні під впливом карантинних заходів через пандемію, вплив негативних факторів найімовірніше мають місце.

Найменш сприятливим сценарієм для міжнародної діяльності ТОВ «Ніжин Агро» буде продовження міжнародної діяльності в Китаї, не передбачаючи можливості низки ризиків та без розробки низки превентивних заходів, наприклад укладання контракту на перевірку між закупівлями у разі підвищення митних зборів або обмеження на обсяги експорту товарів.

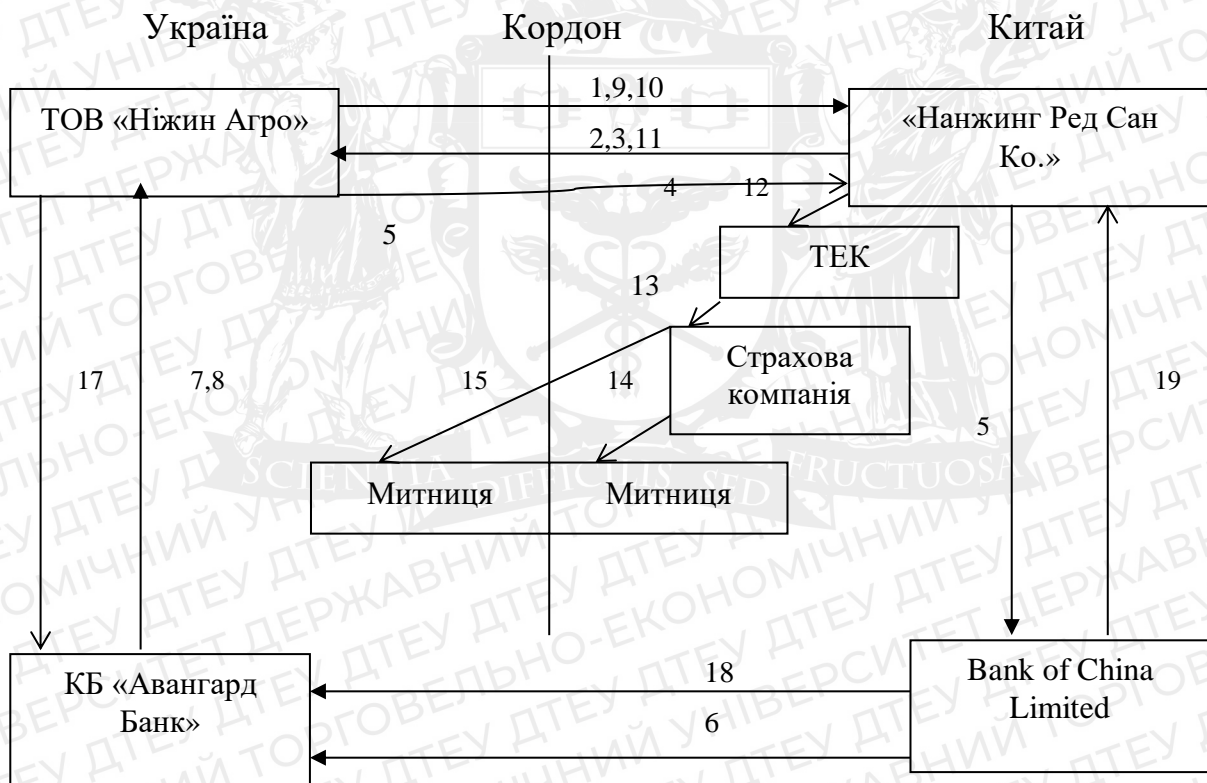
Наприклад, сприятливим сценарієм міжнародної діяльності компанії буде пошук альтернативних варіантів маркетингу, такими можуть бути такі країни, як Німеччина, Франція, тобто країна зі стабільною економікою.

При укладанні контрактів з китайськими покупцями необхідно встановлювати мінімальну кількість продукції при будь-якому підході, прописуючи всі варіанти можливого підвищення цін у разі інфляційних змін або зміни цін оподаткування експортних операцій. У ціні товарів необхідно встановити % ризику настання несприятливих подій і створити резерви грошових ресурсів для покриття збитків підприємства від настання таких подій. Ці заходи дозволять ТОВ «Ніжин Агро» ефективно управляти товарними запасами та грошовими коштами та зменшити вплив несприятливих факторів на ефективність міжнародної діяльності.

РОЗДІЛ 3. РЕАЛІЗАЦІЯ УПРАВЛІНСЬКОГО РІШЕННЯ ЩОДО ЕКСПОРТУ ТОВ «НІЖИН АГРО» ЗЕРНОВИХ КУЛЬТУР ДО КИТАЮ

3.1. Організаційне забезпечення здійснення експорту ТОВ «Ніжин Агро» до Китаю

Першим етапом організації зовнішньоекономічної операції є проведення попередніх переговорів. Схема експорту посівів зерна з Китаю в Україну на умовах DDP наведена на рис. 3.1.

Рисунок 3.1. Схема здійснення експорту зернових культур з України в Китай на умовах DDP (форма платежу – банківський переказ проти поставки товару)

1. ТОВ «Ніжин Агро» надсилає запит до «Nanjing Red San Co.» про бажання купити зернові культури.
2. «Nanjing Red San Co.» відправляє пропозицію.
3. ТОВ «Ніжин Агро» приймає пропозицію.
4. ТОВ «Ніжин Агро» укладає попередній договір на умовах DDP у формі

банківського переказу платежу проти доставки товару та пересилає на «Nanjing Red San Co». один примірник.

5. «Nanjing Red San Co.» приймає та поверає підписаний договір без будь-яких змін і доповнень.

6. «Nanjing Red San Co.» передача товарних документів "Bank of China Limited".

7. «Bank of China Limited» надсилає документи з управління вантажами до банку «Авангард», який перевіряє їх на відповідність.

8. КБ «Авангард Банк» надсилає розпорядчі документи ТОВ «Ніжин Агро».

9. ТОВ «Ніжин Агро» перевіряє документи на відповідність та приймає.

10. ТОВ «Ніжин Агро» повідомляє «Nanjing Red Sun Co.» про готовність прийняти товар.

11. «Nanjing Red San Co.» повідомляє ТОВ «Ніжин Агро» про готовність відвантажити товар відповідно до основних умов доставки DDP.

12. «Nanjing Red Sun Co.» укласти договір з консигнаційною компанією на доставку товару на її склад, згідно з яким ПЕК повинен провести всі розрахунки, які будуть відбуватися під час транспортування.

13. ТЕК надсилає лист до страхової компанії, з якою укладено поліс генерального страхування вантажів, з проханням застрахувати техніку на період її транспортування, а поліс виписати на ТОВ «Ніжин Агро».

14. ТЕК здійснює митне оформлення товарів у Китаї.

15. ТЕК здійснює митне оформлення товарів на території України на Чернігівській митниці та сплачує ПДВ.

16. Продовжується транспортування по Чернігівській території до складу ТОВ «Ніжин Агро».

17. ТОВ «Ніжин Агро» доручає своєму банку «Авангард Банк» перерахувати гроші за поставлені товари в банк експортера – Bank of China Limited.

18. КБ «Авангард Банк» перераховує кошти в Bank of China Limited.

19. Bank of China Limited повідомляє «Nanjing Red San Co.» при отриманні

коштів.

Для вивчення стратегічної діяльності, у тому числі інноваційної, рекомендується використовувати інструмент стратегічного управління – SWOT-аналіз. Він дозволяє сформувати загальний перелік бізнес-стратегій з урахуванням особливостей бізнесу. Ми виділимо слабкі та сильні сторони ТОВ «Ніжин Агро» та оцінимо кожен фактор за експертною шкалою від 0 до 3 (табл. 3.1).

Таблиця 3.1

Перелік сильних і слабких сторін ТОВ «Ніжин Агро».

№	Сильні боки (S)	Бали	№	Слабкі боки (W)	Бали
1	Оновлені основні засоби	3	1	Обмежене використання інноваційних технологій	3
2	Наявність каналів збуту	3	2	Недостатня маркетингова діяльність	2
3	Застосування технологій No-till	3	3	Надмірні витрати на паливо та ЗІЗ	3
4	Територіальне розташування доступне для постачальників і споживачів	2	4	Низька рентабельність	3
5	Сприятливі природно-кліматичні умови	2	5	Національна сівозміна з переважністю технічних культур	2
6	Наявність кваліфікованого персоналу	3	6	Середня позиція конкурента	2
7	Фінансово-економічна стабільність	2	7	Пошкодження посівів шкідниками та хворобами	3
Разом		18	Разом		18

Джерело: складено автором

На основі попереднього аналізу зовнішнього середовища сформуємо перелік можливостей та загроз для економіки в таблиці 3.2.

Таблиця 3.2

Перелік можливостей та загроз від ТОВ «Ніжин Агро»

№	Можливості (O)	Бали	№	Загрози (T)	Бали
1	Розширення виробництва та збуту	3	1	Збільшення витрат через втрату врожаю через погані погодні умови	3
2	Підвищення конкурентних позицій за рахунок використання інноваційних технологій	3	2	Політична та економічна нестабільність у суспільстві	2
3	Підвищуйте імідж завдяки використанню новітніх технологій та обладнання	3	3	Зростання інфляції, що призведе до неконтрольованого зростання цін на матеріально-технічні ресурси	3

4	Запровадити сприятливе законодавство для сільськогосподарських підприємств	2	4	Зниження купівельної спроможності населення	3
5	Створення стратегічних кооперативів або інтеграція з іншими господарствами	2	5	Монополізація ринку сільськогосподарської продукції	3
6	Розширення сфери діяльності в результаті інновацій	3	6	Несприятлива державна політика щодо недосконаlosti земельної реформи	2
Разом		18		Разом	18

Джерело: складено автором

В результаті виявлених сильних і слабких сторін, а також можливостей і загроз ТОВ «Ніжин Агро», ми побудуємо SWOT-матрицю для визначення ланцюгів ланок між ними (Додаток Г). На основі об'єднаної SWOT-матриці були сформовані стратегії економічного розвитку в кожній області матриці.

Поле СИМ (Capabilities and Capabilities) надає стратегії використання сильних сторін бізнесу для реалізації можливостей, які виникають у зовнішньому середовищі. Включає такі комбінації:

- Оптимізація посівних площ для розширення сільськогосподарського виробництва.
- Використовувати власні канали збуту як рушійну силу для створення стратегічних альянсів.
- Впровадження сучасного інноваційного обладнання підприємства з використанням існуючої технології No-till.
- Високоякісні співробітники беруть участь у впровадженні цифрових технологій.

Поле СІЗ (сила та загроза) включає наступні стратегії використання економічної сили для усунення загроз довшілля:

- Зменшити додаткові витрати за рахунок зниження ризику несприятливих погодних умов за допомогою використання ресурсоефективних методів нульової обробки.
- Укладання ф'ючерсних контрактів за певною товарною ціною з метою зниження інфляційних ризиків.

Сфера СЛМ (слабкі сторони та можливості) надає стратегії для мінімізації слабких сторін бізнесу шляхом використання ринкових умов. Включає такі комбінації:

- Мінімізувати витрати на засоби захисту рослин, паливно-мастильні матеріали за рахунок використання інноваційних технологій.
- Використовувати дрони для виявлення хвороб сільськогосподарських культур та комах-шкідників та використовувати пестициди на місці, щоб підвищити рентабельність виробництва.

Поле СЛЗ Tears (слабкі сторони та загрози) включає стратегії мінімізації слабких сторін і загроз компанії із зовнішнього середовища:

- Підвищення рентабельності та зменшення впливу коливань цін на сільськогосподарську продукцію та матеріальні ресурси за рахунок використання ресурсозберігаючих технологій. Це позитивно сприятиме підвищенню рентабельності виробництва та конкурентної позиції компаній, а також сприятиме зниженню ризиків, пов'язаних із довгостроковими монополістичними процесами на аграрному ринку.

Рекомендується найбільше зосередитися на стратегіях, які відповідають доменам SIM і SLM, оскільки вони мають найбільший вплив на підприємство.

Отже, очевидно, негативні наслідки слабких сторін значні, але сильні сторони та можливості компанії дозволяють розробляти стратегії подолання. Для підвищення ефективності ТОВ «Ніжин Агро» необхідно повною мірою використовувати переваги та можливості ринку. У вирощуванні сільськогосподарських культур рекомендується використовувати інноваційні технології, почати агресивні маркетингові кампанії та почати співпрацю з іншими господарствами.

Діяльність будь-якого бізнесу піддається впливу факторів навколишнього середовища, і її слід аналізувати за допомогою інструментів стратегічного аналізу, таких як PEST-аналіз. Його результати на ТОВ «Ніжин Агро» наведені нами в таблиці. 3.3 Результати експертної оцінки показують, що зовнішнє

середовище компанії є не дуже сприятливим для ефективної реалізації його стратегії (загальна оцінка 85).

Таблиця 3.3

Результати PEST-аналізу ТОВ «Ніжин Агро»

№	Політика (P)	Бали	№	Економіка (E)	Бали
1	Сприятливі політичні реформи в аграрному секторі	5	1	Економічна ситуація в країні погіршується	5
2	Зміни у законодавстві щодо рослинництва, у тому числі земельна реформа	5	2	Зростання цін на матеріально-технічні ресурси	5
3	Державна підтримка розвитку інноваційних підприємств	5	3	Динаміка курсу валют різних країн	4
4	Державна фінансова підтримка аграрних проєктів	4	4	Підвищення податкових ставок та/або несприятлива зміна податків на фермерські господарства	5
5	Регулювання стану монопольного процесу великих сільськогосподарських підприємств	4	5	Матеріальне становище людей погіршується	4
			6	Зростання цін на енергопостачання	4
	Разом	23		Разом	23
№	Соціум (S)	Бали	№	Технологія (T)	Бали
1	Процес міграції робітничого класу із сільської місцевості	5	1	Зростаюча цифровізація аграрного сектору	5
2	Несвідоме ставлення суспільства до умов навколишнього середовища	3	2	Збільшити відсоток механізації у виробничому процесі	4
3	Пропагувати здоровий спосіб життя серед населення	3	3	Недолік знань та низький рівень інновацій у сільгоспвиробників	4
4	Основні соціальні цінності населення звертаються до використання інновацій	4	4	Недостатня державна підтримка оцифрування сільського господарства	4
5			5	Посилення інноваційних процесів у біоінженерії	3
	Разом	15		Разом	20

Джерело: складено автором

Аналізуючи таблицю 3.3, можна зробити висновок, що:

- Політичні реформи дозволяють компаніям скористатися сприятливими можливостями для розширення своєї діяльності;
- Земельна реформа може позитивно вплинути на підприємства. Цей фактор – можливість розширення власних земельних ресурсів;

- державна підтримка інновацій може забезпечити безперервне використання повітряного простору для впровадження безпілотних літальних апаратів у виробничий процес;
- державна фінансова підтримка інноваційних аграрних проектів підвищує привабливість інновацій в економіці;
- Економічна нестабільність в країні створює загрозу для економіки, оскільки процес зростання цін на матеріально-технічні ресурси призводить до підвищення цін на готову продукцію, що може призвести до зниження попиту на готову продукцію;
- Впровадження цифрових елементів на підприємстві – це можливість підвищити продуктивність праці;
- відсутність знань у сфері сільськогосподарських інновацій може призвести до погіршення іміджу економіки, якщо зміняться базові цінності суспільства;
- тенденція зростання здорового способу життя може негативно вплинути на економічну діяльність, оскільки вона не займається вирощуванням органічної продукції;
- демографічні зміни можуть призвести до нестачі кваліфікованих кадрів;
- інновації в біоінженерії можуть знизити чутливість рослинництва до впливу навколишнього середовища.

Серед найбільш проблемних факторів макросередовища найвищою оцінкою є економічні (27) та політико-правові (23) фактори. Це свідчить про серйозну політичну та економічну нестабільність в країні. Тому економіці необхідно розробити альтернативи для зменшення негативного впливу деяких політичних та економічних факторів, а саме: впровадження елементів антикризового управління в діяльність, використання коштів на розвиток цифровізації економіки, особливо використання безпілотників. у сільськогосподарському виробництві; відповідність ринковим тенденціям щодо зростання нішевих культур; розширені маркетингові кампанії тощо.

Загалом зовнішньоекономічний договір (контракт) - це матеріальний договір між двома або більше іноземними суб'єктами та їх іноземними

контрагентами, якщо інше не встановлено законом або міжнародним договором України, з метою встановлення, зміни або припинення їх взаємних прав та зобов'язань. Зовнішньоекономічна діяльність, діяльність, діяльність. Договір купівлі-продажу пшениці див. у Додатку Е.

Умови експортної угоди:

Проаналізуємо ефективність реалізації 100 тонн пшениці від ТОВ «Ніжин Агро» до ТМО-ТОББ Лідас, що в Туреччині. На момент укладання договору (10.04.2021) курс НБУ: 1. Долар США = 27 грн.

Закупівельна ціна пшениці на експорт становить 370 доларів США за 1 тонну: $370 * 100 = 37\ 000$ доларів. США. (999 000 грн.).

Орієнтовна ціна продажу на турецькому зарубіжному ринку складе \$370. За тонну. Вартість одиниці продукції становить 170 доларів. США. Ціна на внутрішньому ринку 217,4 дол. США.

Умови експорту товарів:

Вартість перевезення - 3% = 1110 дол. США.

Вартість страховки - 2% = 740 дол. США.

Плата за завантаження/розвантаження - 0,5% = 185 дол США.

Витрати, пов'язані з митним оформленням експортних товарів:

Сплата митних платежів - мита не сплачуються;

ПДВ - не сплачується.

Оцінка валютних надходжень: (Ціна за тонну) * (Кількість тонн)

$370 * 100 = 37\ 000$ доларів США.

Розрахунок валового доходу:

Собіварівсть товару $170 * 100 = 17\ 000$ дол. США.

$37\ 000 - 17\ 000 = 20\ 000$ доларів США.

Розрахунок бюджету:

ПДВ – до таких операцій застосовується нульова ставка.

% за кредит - ні, тому що внесено 100% початковий внесок.

Зарплата - 3000 дол США.

Відрядження – 1200 дол США.

Інші витрати - представницькі витрати коштують 800 доларів США.

Загальні витрати: $3000 + 1200 + 800 = 5000$ дол США.

Розрахунок прибутку: (Валовий дохід) - (Витрати, відрахування)

$20\ 000 - 5\ 000 = 15\ 000$ доларів США.

Сплатити податку на прибуток:

Податок на прибуток становить 18%.

$15\ 000 * 0,18 = 2\ 700$ дол США.

Розрахунок чистого прибутку: (Прибуток) - (Податок на прибуток)

$15000 - 2700 = 12300$ дол США.

Розрахунок прибутковості зовнішньоекономічного договору:

(Розрахунок чистого прибутку / Розрахунок валютної виручки) * 100%

$(12300/37000) * 100 = 33,2\%$.

Розрахунок основного та альтернативного коефіцієнта експортної ефективності: $E_{be} = V_e / (St + Tv + Ov)$, де:

E_{be} - базовий коефіцієнт експортної ефективності;

V_e - експортна виручка = 37 000 дол. США = 999 000 грн.;

St - вартість товару = 17 тис. дол. США = 459 000 грн.;

Tv - транспортні витрати = 2035 дол. США = 54 945 грн.;

Ov - організаційні витрати = 5000 дол. США = 135 054 грн.;

$E_{be} = (999\ 000) / (459\ 000 + 54\ 945 + 135\ 054) = 1,53$.

$E_{ae} = (V_e - St - Tv - Ov) / (V_v - St)$, де: E_{ae} - коефіцієнт ефективності альтернативного експорту; V_v - внутрішній дохід (дохід від продажу товарів у середині країни) = 21 740 дол. США = 586 980 грн.;

$E_{ae} = (999000 - 459000 - 54945 - 135054) / (586980 - 459000) =$
 $= (-3521146,72) / (1257782,76) = 350001/127\ 980 = 2,73$.

Оскільки $E_{be} > 1$ а $E_{ae} > 1$, експорт ефективний. Це означає, що експорт пшениці є доцільним.

3.2. Прогнозна оцінка результативності експортної поставки до Китаю

Для аналізу необхідності проведення додаткових заходів щодо оптимізації

діяльності ТОВ «Ніжин Агро» з використанням інноваційних технологій необхідно проаналізувати процес збільшення загальної собівартості продукції шляхом оптимізації посівної площі шляхом порівняння прогнозних значень з фактичними значеннями (табл. 3.4).

Таблиця 3.4

Оборот та повна собівартість продукції за результатами економіко-математичного моделювання посівної площі ТОВ «Ніжин Агро»

Показники	Дохід з од. продукції, грн./ц	Виручка, тис. грн.		2022 р. у % до 2021 р.	Собівартість од. продукції, грн./ц	Повна собівартість, тис грн.		2022 р. у % до 2021 р.
		Факт (2021 р.)	Прогноз (2022 р.)			Факт (2021 р.)	Прогноз (2022 р.)	
Пшениця озима	580,4	4506,3	6392,0	141,84	460,8	3577,7	5074,8	141,84
Кукудза на зерно	475,9	809,5	-	-	392,8	1138,8	-	-
Соя	1550,3	-	1550,3	-	1410,2	-	1410,2	-
Ячмінь ярий	540,4	1150,4	1507,8	131,07	451,6	420,3	1260,0	131,07
Соняшник	850,5	6453,3	6453,3	100,00	786,5	5967,7	5967,7	100,00
Ріпак озимий	1055,1	1150,2	2927,3	254,51	812,5	885,7	2254,2	254,51
Всього		14069,7	18830,7	133,84		11990,2	15967,0	133,17

Джерело: складено автором

Розрахунки показують, що збільшення загальних витрат на 33,17% не перевищує збільшення товарообігу на 33,84%. Підвищити прибутковість шляхом збільшення виробництва та впровадження більш прибуткової культури. Проте величина загальної вартості є досить високою, і необхідно вжити заходів для її зниження, підвищуючи тим самим ефективність запропонованої зміни. Виходячи з цього, рекомендуємо використовувати дрон.

Через переваги дронів ми вважаємо, що їх вага переважає такі негативні аспекти, як низька ємність акумулятора, нездатність працювати в поганих погодних умовах та недостатня державна підтримка. З цих причин вважаємо доцільним розрахувати економічну ефективність їх впровадження в діяльність ТОВ «Ніжин Агро». В Україні DroneUA є найбільш розвиненою компанією з розповсюдження дронів. За співвідношенням ціна/якість основні позиції займають дрони китайського виробника «DJI», які входять у вартість базової

підготовки з управління. У зв'язку з найбільш популярними для компанії функціями – моніторингом та застосуванням засобів захисту рослин, пропонується придбати модель дрона «DJI Agras MG-1P», характеристики якого представлені в таблиці 3.5.

Таблиця 3.5

Технічні характеристики моделі дрона «DJI Agras MG-1P», запропонованого до використання в ТОВ «Ніжин Агро»

Параметр	Характеристика
Тип	Квадрокоптер
Призначення	Застосування засобів захисту рослин та моніторинг посівів
Час польоту	10 хв
Покриття за виліт	1 га
Вага	10 кг
Об'єм бака	10 л
Ємність акумулятора	6000 мАч
Керування	Автопілот, ручне управління

Джерело: складено автором

Планується моніторинг посівів на всій посівній площі ТОВ «Ніжин Агро», а це 1015 га, з подальшим формуванням NDVI – Vegetation Index Map. Друга функція є ключем до зниження витрат виробництва за рахунок зменшення кількості пестицидів і паливно-мастильних матеріалів.

Найбільшим недоліком дрона є низька ємність акумулятора. Тому його робота буде найбільш ефективною у разі осередкового ураження посівів шкідниками або хворобами за допомогою карти завдань, створеної сервісом Drone Deploy на основі знімків з камери дрона.

Очікується, що дрони будуть використовуватися на посіві озимої пшениці, яка становить основну масу зерна і в останні роки є джерелом шкідників, зокрема сорго. На посів 1 гектара йде 10 хвилин, а на те, щоб засіяти ціле поле озимої пшениці – 63 години, не враховуючи часу на підзарядку батарей. Зважаючи на особливості використання дронів у сільському господарстві, рекомендуємо керівника ТОВ «Ніжин Агро». Відправте головного агронома на курси підвищення кваліфікації FLY TECHNOLOGY, щоб отримати додаткові навички розшифровки та інтерпретації карт, використання DroneDeploy тощо. Вартість

курсу 2500,00 грн для підготовки до компетенції «Оператор дрона» триває 4 години.

Крім того, ми пропонуємо ТОВ «Ніжин Агро» новий вид діяльності: використання дронів для надання послуг та надання їх в оренду регіональним підприємствам для моніторингу посівів. Для цього необхідно придбати модель квадрокоптера DJI Phantom 4 Pro + V2.0 і мультиспектральну камеру Parrot Sequoia.

При ефективному виконанні вищезазначених рекомендацій є багато інших напрямків розвитку цієї інноваційної галузі, зокрема: впровадження пестицидів та фунгіцидів у посіви, призначені для знищення всіх видів сільськогосподарських культур; аналіз подібності посівів; обчислювальна прополка дронами. Рекомендації щодо дозування.

Розширення послуг тощо. Таким чином, можна буде поступово скорочувати площі технічних культур, нарощувати виробництво з меншою кількістю хімікатів, посилювати інноваційний розвиток ринку, що зміцнить конкурентні позиції та частку на ринку «Ніжин Агро».

Розглянемо вищезазначені переваги використання дронів, щоб підрахувати, що вони купують. На основі оптимізації посівної площі розрахунки спрямовані на зниження собівартості продукції за рахунок зниження вартості пестицидів, паливно-мастильних матеріалів за рахунок місцевого застосування пестицидів на територіях, уражених озимою пшеницею.

За результатами дослідження Дубровіна В.В., діапазон пошкодження толону пшениці визначено у 26-39% площі. Тому передбачається місцеве лікування ураженої ділянки. Обробка посівів найідеальнішим інсектицидом Дурсбан 480 коштує 470,0 грн/л при нормі 1,2 л/га.

Прогноз змінюється через зниження собівартості Dursban 480 та використання паливно-мастильних матеріалів за рахунок використання дронів у собівартості озимої пшениці, як показано в таблиці. 3.6.

Таблиця 3.6

**Динамічний прогноз зміни вартості озимої пшениці за рахунок
впровадження інноваційних заходів, тис. грн.**

Показники	Фактична вартість покращення, 2021 р.	Після оптимізації посівної площі, 2022 р.	Після використання дрону, 2022 р.	
			Нижня межа пошкодження врожаю (26%)	Верхня межа пошкодження врожаю (39%)
1. Нарахування на заробітну плату	412,9	653,7	653,7	653,7
2. Усі матеріальні витрати, у тому числі:	2633,2	3735,1	3080,6	3135,9
- насіння	486,6	842,4	842,4	842,4
- мінеральні добрива	604,6	655,3	655,3	655,3
- загальна кількість засобів захисту рослин, з них:	629,7	943,9	779,1	814,4
- витрати на інсектицид и Дурсбан 480	219,96	212,12	55,15	82,57
- ПММ	737,0	794,0	758,1	778,1
- інші витрати	32,2	45,7	45,7	45,7
3. Амортизація	603,2	1038,3	1053,3	1053,3
4. Інші витрати	71,6	101,5	101,5	101,5
Всього	3577,7	5074,8	4889,1	4944,3

Джерело: складено автором

Аналізуючи дані таблиці 3.6, було виявлено, що у випадку дрона з пошкодженням врожаю 26% загальна вартість зменшується на 185 800 грн., а втрата – на 39 % – на 130 500 грн. Таким чином, загальні витрати на зниження собівартості засобів захисту рослин і паливно-мастильних матеріалів при виробництві озимої пшениці та інших будуть рівними, з межею 26% - 15781,2000 грн., 39% - 15836,5000 грн., а під час вирощування Загальна площа посівів озимої пшениці без використання дронів складе 15967,0000 грн.

Очікувані значення зростання рентабельності ТОВ «Ніжин Агро» за рахунок нового виду діяльності – надання послуг з використанням дрона розраховані в таблиці 3.7.

Таблиця 3.7

**Прогнозні значення вигод ТОВ «Ніжин Агро» від надання послуг дрона у
2022 році**

№	Вид послуг	Прогнозована кількість	Прогнозована ціна, грн	Загальна виручка, тис. грн.
1	Надання послуг з відеофіксації посівів за допомогою дрона з видачею NDVI - картки індексу рослинності, га.	3000,0	20,0	60,0
2	Випуск робочого листа за зображеннями, отриманими з дрона, посл.	50,0	250,0	12,5
3	Орендування дрона на 1 дн., посл.	50,0	300,0	15,0
Разом				87,5

Джерело: складено автором

Таким чином, використовуючи дрони для надання послуг, можна збільшити дохід від продажів на 87 500 дирхамів, що досягне 18 918 200 дирхамів з урахуванням оптимізації посівної площі.

Для того, щоб отримати розрахункове значення показника, ми вважали доцільним придбати відповідно до наших потреб дрон DJI Agras MG-1P, який би розробив NDVI – карту стану посівів та застосував пестициди, як описано вище.

Для обслуговування дронів ми рекомендуємо придбати модель квадрокоптера DJI Phantom 4 Pro + V2.0. Вартість проекту наведена в таблиці 3.8.

Таблиця 3.8

Розрахунок вартості реалізації проекту з впровадженням дрона

№	Статті витрат	Сума витрат, тис. грн.
1	Ціна DJI Agras MG-1P	384,97
2	Ціна DJI Phantom 4 Pro + V2.0	72,60
3	Ціна на мультиспектральну камеру Parrot Sequoia, 2 шт.	128,64
4	Річна передплата на програмне забезпечення DroneDeploy Pro	37,56
5	Плата за підвищення кваліфікації оператора дрона	2,50
6	інший збір	10,00
Σ		636,27

Джерело: складено автором

Згідно з рішенням голови ТОВ «Ніжин Агро», джерелом фінансування

проекту є власний капітал у сумі 636 270 грн. Щоб чітко відобразити процес закупівлі та продажу продукції та послуг ТОВ «Ніжин Агро», ми побудуємо діаграми Ганта на основі річних планів зростання та продажів минулих років та прогнозів інновацій. (Додаток Ж).

Враховуючи аналіз грошових потоків ТОВ «Ніжин Агро» на основі прогнозних значень (Додаток З), було визначено, що інвестиції можна повернути протягом першого року роботи (3 місяці після початку збору):

$$T = 636,27 / 3109,35 = 0,20 \text{ років}$$

Вартість, отримана від погашення, виправдовує доцільність проекту. Проаналізуємо динаміку змін КРІ при реалізації комбінованого використання оптимізованих насаджень та використання дронів (табл. 3.9).

Таблиця 3.9

Очікувана ефективність від впровадження інноваційних заходів в діяльність ТОВ «Ніжин Агро»

Показник	Реальна вартість впровадження інновацій у 2021 році	Розрахункова вартість після впровадження інновацій			
		Оптимізація посівної площі, 2022 р.	Відхилення (+/-)	Використання дрона 2022 р.	Відхилення (+/-)
Виручка від реалізації продукції, тис. грн	14069,70	18830,70	133,84	18918,20	134,46
Собівартість, тис. грн	11990,20	15967,00	133,17	15808,85	131,85
Чистий прибуток, тис. грн.	2079,50	2863,70	+784,20	3109,35	+1029,85
Рівень рентабельності, %	17,30	17,94	+0,64 в.п.	19,67	+2,37 в.п.

Джерело: складено автором

Тому, за результатами розробки стратегічної пропозиції ТОВ «Ніжин Агро» поєднати інноваційні елементи з економіко-математичними моделями посівних площ та дронів для задоволення власних потреб та потреб у технічному обслуговуванні, а також власних потреб та надання послуг. За їх допомогою, відповідно до цього, прибуток у 2022 році може збільшитися на 1029,85 тис. грн порівняно з 2021 роком, а рівень рентабельності зросте на 2,37 процентного

пункту. Збільшення витрат через збільшення виробництва за рахунок реалізації пропозиції. При цьому рентабельність повільно зростає завдяки пріоритету використання дронів на невеликих площах озимої пшениці та запуску нового сервісу, який має заслужити свою репутацію. Підвищити ефективність виробничо-збутової діяльності ТОВ «Ніжин Агро» планується шляхом подальшого розвитку інноваційної діяльності у сфері дронів.

ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ

Проаналізовано основні показники фінансово-господарської діяльності ТОВ «Ніжин Агро». Виявляється, продаж (виручка) продукції (товарів, робіт, послуг) у 2021 році зріс на 1,5825 млн грн. порівняно з 2017 роком. Чистий дохід (виручка) від реалізації товарів і послуг також був вищим. Розрахунки показують, що ціна продажу впливає на чистий прибуток через два фактори: витрати та дохід від реалізації. У той же час вплив на структуру витрат знизило прибуток і збільшило виручку від реалізації. У 2020-2021 роках компанія занепаде. Отже, підприємство вважається ліквідним, якщо його поточні активи перевищують поточні зобов'язання, але це перевищення саме по собі не повністю описує ліквідність, а в нашому випадку поточні зобов'язання перевищують активи підприємства.

Якщо проаналізувати коефіцієнт заборгованості в компанії, то можна сказати, що в 2021 році він зменшився на 0,07% порівняно з 2020 роком і показує, як підприємство фінансується за рахунок позикових коштів. Тому економічний потенціал підприємства на 2020-2021 роки значно знизився через зниження основних економічних показників. Фінансові результати діяльності підприємства дуже сильно залежать від ступеня управління його фінансами.

Зовнішньоекономічна діяльність є стратегічним напрямком розвитку ТОВ «Ніжин Агро», тому в даному випадку діяльність маркетингової служби підприємства є дуже важливою для підприємства. У структурі експорту за видами продукції основний вихід зерна становить - 97%. Решта йде на виробництво допоміжних культур. Експортна стратегія ТОВ «Ніжин Агро» орієнтована на довгострокове партнерство з дистриб'юторами. ТОВ «Ніжин Агро» не хоче за будь-яку ціну робити одноразову поставку та ставити ще одну точку на карті світу. Їхня мета – стабільне постачання та міцне партнерство.

Зазначимо, що експорт ТОВ «Ніжин Агро» у 2017-2021 роках демонстрував позитивну тенденцію зростання. Наприклад, експорт у 2021 році збільшиться на 36,54% порівняно з 2020 роком. Тому експорт має велику частку в загальному

обсязі реалізації, яка становитиме 75-79%. Отже, на підставі наведених даних можна зробити висновок, що основними клієнтами ТОВ «Ніжин Агро» є юридичні та фізичні особи з Європи.

За розрахованими показниками ефективності експорту варто відзначити нестабільну ситуацію в товарній галузі ТОВ «Ніжин Агро», що пов'язано з коливаннями вартості реалізованої продукції, яка за 2017-2021 роки зросла на 122%. Варто відзначити вплив збільшення витрат на логістику, а також зниження ефективності експортних операцій.

Зазначимо, що протягом 2017-2021 років спостерігаємо зниження частки реалізації ТОВ «Ніжин Агро», яке експортується у загальній кількості реалізованої продукції з 0,98% у 2019 році до 0,24% у 2021 році. Позитивний момент у зовнішньоекономічній діяльності ТОВ «Ніжин Агро» збільшив виручку від реалізації експортованої продукції на 63,05 тис. дол. США або 163,55%. Так, протягом 2017-2021 років ми спостерігаємо збільшення виручки ТОВ «Ніжин Агро» від експорту продукції в асортиментних групах: пшениця (крім рису) на 15,75 тис. дол. США або 162,71%; бобових на \$18,46 тис. або 156,18%; олійного насіння на \$20,41 тис. США або 152,09% та додаткової продукції рослинництва від \$8,43 тис. США або 232,23%.

Експортувати продукцію ТОВ «Ніжин Агро» на зарубіжний ринок економічно вигідно. Розвиток глобалізації в сучасному світі призвів до посилення конкурентних методів, посилення потреби у комплексному вивченні питань, пов'язаних із формуванням конкурентоспроможності підприємства, розробкою стратегії та поведінки на ринку.

Найбільше зростання валового збору зафіксовано у кукурудзи (на 20,3%), жита – 19,6% та вівса – 9,5%. Виробництво пшениці в 2021 році зменшилося на 4,7% порівняно з 2016 роком, ячменю – на 5,5, гречки – на 18,8%. Середня врожайність пшениці склала 41,61 цента, урожай ячменю зріс у порівнянні з 2016 роком на 15,9% до 34,2 копійки, що дозволило зібрати майже 9 млн тонн. Урожайність кукурудзи за аналізований період зросла на 25,9% і досягла 71,9 ц, що на 8,3% менше, ніж у попередньому році, але на чверть вище, ніж у 2016 році.

Тому ринок зерна посідає пріоритетне місце в структурі національної економіки. Виробництво, переробка та експорт зерна є не лише зростаючим джерелом надходжень до державного бюджету, а й перспективною роботою для населення. У 2020 році Україна стала другою у світі як за фізичними, так і за фінансовими обсягами експорту зерна, з рекордним експортом зерна – 57,2 млн тонн. Незважаючи на очікуване зниження цьогорічного врожаю, наша країна залишається лідером на світовому ринку зерна. За прогнозами ОЕСР і ФАО, Україна може збільшити виробництво зерна до 85 млн тонн до 2029 року, гарантуючи експорт 68 млн тонн. У той же час заяви про можливе досягнення 100 млн тонн виробництва зерна та експорту до 80 млн тонн виглядають досить переконливими. Слід зазначити, що за останнє десятиліття Україна посіла лідируючу позицію у світі за пропозицією зерна, а експортний попит залишатиметься важливим мотивуючим аспектом та основою розвитку внутрішнього ринку зерна. Зростання світового споживання спонукатиме Україну до збільшення виробництва та пропозиції зерна.

При укладанні контрактів з покупцями з Китаю необхідно встановити мінімальну кількість товару у справі, прописуючи всі варіанти можливого підвищення ціни у разі інфляційних змін або зміни оподаткування операцій експорт. Ціна товару повинна включати% ризику несприятливих подій і створювати грошові резерви для покриття збитків підприємства через такі події. Ці заходи дозволять підприємству більш ефективно управляти запасами та грошовими коштами та зменшити вплив негативних факторів на ефективність міжнародних операцій.

Правове середовище, що відповідає за експорт пшениці та регулювання імпортно-експортних операцій, є досить сприятливими для цього виду торгівлі та торгівлі пшеницею. За укладеним зовнішньоекономічним контрактом ми виявили, що експортна угода є економічно привабливою та ефективною та може приносити експортеру дохід. Коефіцієнти основного та альтернативного експорту додатні і більше 1, що підтверджує ефективність цього експорту.

Запропоновано схему мережі вирощування сої, на основі якої встановлено 8 повних режимів роботи, з яких визначальною є тривалість ПС7 ПШ1,4,6, 8 - 2 дні; PS2,3,5 - 3 дні.

Завдяки інноваційній розробці дрон пропонується використовувати в власних цілях для моніторингу та своєчасного використання пестицидів з акцентом на пошкодження рослин, що дозволяє знизити витрати на виробництво. Крім того, рекомендований підхід – підвищення прибутковості ТОВ «Ніжин Агро» в результаті ведення нового виду діяльності – надання послуг з використанням дрона. За результатами розробки стратегічних пропозицій щодо інтеграції інноваційних елементів з використанням економіко-математичного моделювання посівних площ та дронів визначено прогнозні значення, згідно з якими прибуток у 2022 р. порівняно з 2021 р. може збільшитися на 1029,85000 грн. і рентабельність від 2, 37 п.п.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Босак А.О. Міжнародна економіка та міжнародні економічні відносини: навч. посіб. / А.О. Босак та ін.; Нац. ун-т «Львів. політехніка», Навч.-наук. ін-т економіки і менеджменту. – Львів : Міські інформ. системи, 2017. – 364 с.
2. Голомша Н. Є., Дзяди́кевич О. Я. Конкурентні переваги продукції зернової галузі на світовому ринку. Економіка АПК. 2017. № 11. С. 61–65.
3. Голомша Н.Є. Мінімізація експортних витрат як напрям підвищення конкурентоспроможності українського зерна. Молодий вчений. 2017. № 9. С. 506–510.
4. Гордополов В. Ю. Сучасний стан зовнішньоекономічної діяльності резидентів України / Ефективна економіка. 2016. № 11.
5. Гребельник О. П. Основи зовнішньоекономічної діяльності : підручник / О. П. Гребельник. – 5-те вид., перероб. та допов. ; Університет ДФС України. Ірпінь : 2019. 410 с.
6. Грідін О. В. Роль та завдання державної регуляторної політики у забезпеченні ефективного розвитку зернового ринку України / Вісник Харківського національного технічного університету сільського господарства імені Петра Василенка. 2018. Вип. 193. С. 201–216.
7. Грідін О.В. Зернопродуктовий підкомплекс України: сучасний стан, актуальні проблеми та перспективи розвитку / Актуальні проблеми інноваційної економіки. 2017. № 1. С. 21–27
8. Дахно І. І. Зовнішньоекономічна діяльність-3 / За ред. д.е.н., проф. І. І. Дахна. / І. І. Дахно, В. М. Алієва-Барановська, К. : «Центр учбової літератури», 2018. 356 с.
9. Дзяди́кевич О. Я. Стратегічний аналіз підвищення конкурентоспроможності українського зерна на світовому ринку / О.Я. Дзяди́кевич // Міжнародний науковий журнал «Інтернаука». Серія: Економічні науки. 2018. № 5. С. 59–65.

10. Дунська А.Р. «Зовнішньоекономічна діяльність підприємств: навч. посіб. до вивчення дисципліни для студ. галузі знань 07 «Управління та адміністрування», за спеціальністю 073 «Менеджмент». / КПІ ім. Ігоря Сікорського ; уклад.: А. Р. Дунська , Г. П. Жалдак. – Електронні текстові дані (1 файл: 106 Кбайт). – Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2019. 64 с.

11. Ємність внутрішнього споживчого ринку сільськогосподарської продукції та продовольства : монографія / О. М. Шпичак, Ю. О. Лупенко, В. М. Жук та ін. Київ : ННЦ «ІАЕ», 2013. 186 с.

12. Іванченко К. І. Теоретико-методологічні основи формування системи менеджменту організації діяльності зовнішньоекономічного підрозділу підприємства / Матеріали 10 науково-практичної конференції студентів, аспірантів і докторантів «Менеджмент підприємницької діяльності». Сімферополь : ДІАЙП, 2012. С. 53–55.

13. Кваша С. М., Ільчук М. М., Коновал І. А. Економічне обґрунтування програми виробництва зерна пшениці в Україні. Економіка АПК. 2013. №3. С. 16–24.

14. Кернасюк Ю. Світовий ринок зерна: попит і пропозиція. Агробізнес Сьогодні. URL: <http://agrobusiness.com.ua/agro/ekonomichniy-hektar/item/9352-svitoviy-rynok-zerna-popyt-i-propozytsiia.html> (дата звернення: 17.05.2022)

15. Козак О. А., Грищенко О. Ю. Розвиток зернової галузі України на сучасному етапі. Економіка АПК. 2016. № 1. С. 38–47.

16. Козак О.А. Розвиток зернової галузі України на сучасному етапі / О.А. Козак, О.Ю. Грищенко // Економіка АПК. 2016. № 1. С. 38–47.

17. Козак Ю.Г. Зовнішньоекономічна діяльність: підприємство-регіон. К.: Центр учбової літератури, 2016. 240 с.

18. Котиш О. М. К73 Зовнішньоекономічна діяльність підприємства: організація та управління : навчальний посібник. Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2017. 183 с.

19. Лагодієнко В. В., Богданов О. О., Лагодієнко В. В. Місце та роль України на світовому ринку пшениці. *Український журнал прикладної економіки*. 2019. № 3. С. 297-308.
20. Лубенченко О. Е. *Методологія управління зовнішньоекономічною діяльністю промислових підприємств в умовах інноваційно-інвестиційної економіки: монографія / Донбас. держ. техн. ун-т. Лисичанськ: ДонДТУ, 2016. 243 с.*
21. Маслак О.О. *Облік і аналіз зовнішньоекономічної діяльності: Навчальний посібник Л. : Новий Світ, 2016. 352 с.*
22. Мелешенко М.І. *Механізми державного регулювання ринку зерна України : дисертація ... канд. екон. наук : 25.00.02. Київ, 2012.*
23. Месель-Веселяк В. Я. *Виробництво зернових культур в Україні: потенційні можливості. Економіка АПК. 2018. № 5. С. 5–14.*
24. *Міжнародні економічні відносини: навч. посіб. / А.І. Боярчук та ін. – Херсон : СТАР, 2018. 373 с.*
25. *Офіційний сайт ТОВ «Ніжин Агро» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://latifundist.com/kompanii/1601-nizhin-agro>*
26. *Офіційний сайт Державної служби статистики України. URL : <http://www.ukrstat.gov.ua> (дата звернення: 18.05.2022).*
27. Петруні Ю.Є. *Зовнішньоекономічна діяльність підприємства: навчальний посібник. – Дніпропетровськ : Університет митної справи та фінансів, 2015. 331 с.*
28. *Про зовнішньоекономічну діяльність : Закон України від 16.04.1991 № 959-ХІІ (поточна редакція від 15.09.2016, підстава 1455-19) // Відомості Верховної Ради УРСР (ВВР). 1991. № 29. Ст. 377.*
29. *Розвиток ринку зерна в Україні та його стабілізація / Ільчук М. М., Коновал І. А. Економіка АПК. 2019. № 4. С. 29-38.*
30. *Сайт Міністерства економіки, торгівлі та сільського господарства України. URL : <https://www.me.gov.ua/News/Detail?lang=uk-UA&id=64f0528b->*

6e09-484d-8a40-38006a75f33b&title=ZHniva2020-VUkrainiVzheZibranoMaizhe62-5-MlnTonnZern (дата звернення: 19.05.2022).

31. Соколова Н. В. Управление внешнеэкономической деятельностью на уровне предприятия / Общество и право. 2015. – Выпуск № 2 (52). С. 140–146.

32. Старостіна А.О. Міжнародна економіка: Практикум: навч. посіб. / А.О. Старостіна, О.Л. Каніщенко, І.Я. Софіщенко та ін. К.: НВП «Інтерсервіс», 2015. 416 с.

33. Філіпенко А.С. Міжнародні економічні відносини. Політика: підруч. / А.С. Філіпенко; Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка. Київ : Київський університет, 2015. 431 с.

34. Хрупович С.Є. Зовнішньоекономічна діяльність підприємства: навчальний посібник для студентів усіх форм навчання напряму підготовки 6.030504 «Економіка підприємства». – Тернопіль, 2017. 137 с.

35. Черемісіна С. Г. Ринок зернових культур в Україні: аналіз сучасного стану та перспективи розвитку. Економіка АПК. 2021. № 2. С. 48 – 57.

36. Чернишова Л. О. Зовнішньоекономічна діяльність підприємства: практикум: навч. посібник. Харків: Форт, 2017. 238с.

37. Шевченко Л. С. Міжнародна економіка : навч. посіб. / за заг. ред. С. М. Макухи. Х. : Право, 2012. 192 с.

38. Шкурупій О. В. Зовнішньоекономічна діяльність підприємства: навч. посіб. К.: Центр учбової літератури, 2012. 248 с.

39. Шнирков О.І. Міжнародні економічні відносини: конспект лекцій. Дніпро : 2018. 286 с.

40. Шпичак О. М. Потенціал ринку зерна в Україні: проблеми та перспективи. Економіка АПК. 2014. № 7. С. 83-91.

41. Щербак В. Г. Проблеми проникнення вітчизняних підприємств на зовнішні ринки / Фінанси України. 2009. № 5. С. 14.

42. Юшина С. І. Визначення зовнішньоторговельної діяльності в українському законодавстві / Часопис Київського університету права. 2011. № 4. С. 197-200.

43. Яковенко О. В. Теоретичні основи аналізу зовнішньоекономічної діяльності митними органами / Наукові праці Кіровоградського національного технічного університету. Економічні науки. 2015. Вип. 27. С. 89-94.
44. FAO Cereal Supply and Demand Brief. URL : <http://www.fao.org/worldfoodsituation/csdb/en/> (дата звернення: 20.05.2022).
45. Research Centre on One-Belt-One-Road Initiative. University of Hong Kong. URL: <https://www.cb.cityu.edu.hk/obor>. (дата звернення: 20.05.2022).
46. Venger, V. (2018). Перспективи українсько-китайського співробітництва у промисловій сфері: інтереси Китаю та можливості України. Європейський науковий журнал Економічних та Фінансових інновацій, 1(1), 6-16. (дата звернення: 19.05.2022).
47. USDA United States Department of Agriculture Foreign Agricultural Service URL : <https://www.fas.usda.gov/regions/ukraine> (дата звернення: 21.05.2022).

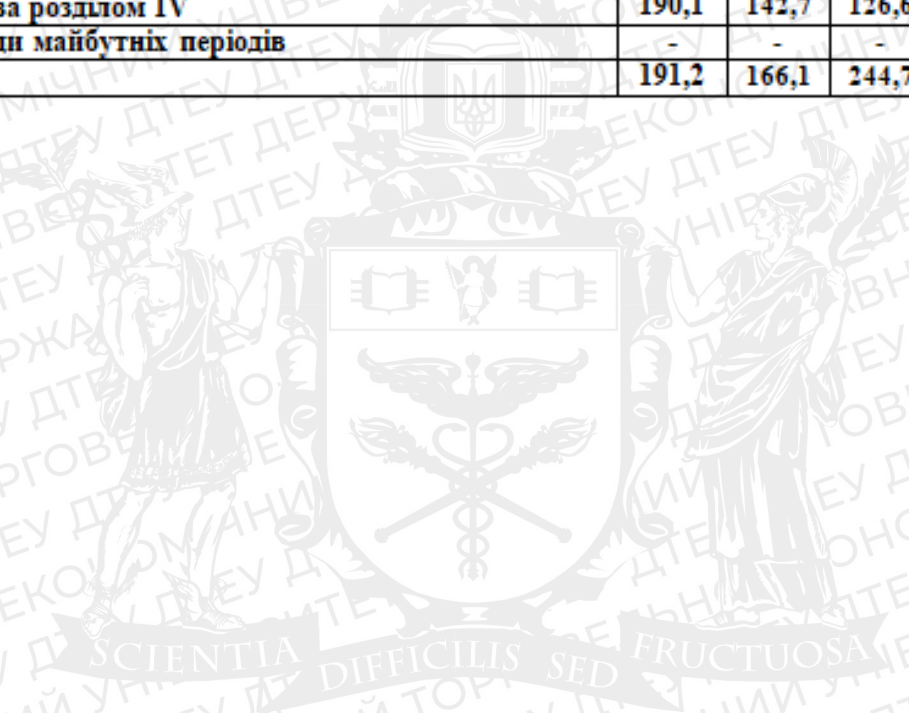
ДОДАТКИ

Додаток А

Баланс ТОВ «Ніжин Агро» за 2017-2021 роки

Актив	2017	2018	2019	2020	2021
I. Необоротні активи					
Незавершене будівництво		16,2	-	-	14,0
Основні засоби					
залишкова вартість	13,0	-	9,3	6	2,0
первісна вартість	13,0	-	16,2	20	20,0
знос	-	-	(6,9)	(14)	(18,0)
Довгострокові фінансові інвестиції	-	-	-	-	-
Інші необоротні активи	-	-	-	-	-
Нематеріальні активи					
залишкова вартість	-	-	-	-	-
первісна вартість	-	-	-	-	-
знос	-	-	-	-	-
Усього за розділом I	13,0	16,2	9,3	6	16,0
II. Оборотні активи					
Виробничі запаси	-	7,3	-	-	1,0
Готова продукція	-	-	-	-	-
Незавершене виробництво	-	-	-	-	-
Дебіторська заборгованість за товари, роботи і послуги:					
чиста реалізаційна вартість	74,8	21,4	188,8	122	128,0
первісна вартість	74,8	21,4	88,8	122	128,0
резерв сумнівних боргів	-	-	-	-	(-)
Дебіторська заборгованість за розрахунками:					
розрахунками з бюджетом	-	71,3	-	-	-
Інша поточна дебіторська заборгованість	73,7	5,9	2,2	63	23,0
Поточні фінансові інвестиції	-	-	-	-	-
Грошові кошти та їх еквіваленти:					
в нац валюті	-	3,8	2,7	13	13,0
в іноземній валюті	-	-	-	-	-
Інші оборотні активи	3,0	40,3	41,7	11	-
Усього за розділом II	178,2	149,9	235,4	210	165,0
III. Витрати майбутніх періодів					
Баланс	191,2	166,1	244,7	216	181,0
Пасив	2017	2018	2019	2020	2021
I. Власний капітал					
Статутний капітал	-	21,0	21,0	21,0	21,0
Додатковий капітал	-	-	-	-	-
Інший додатковий капітал	-	-	-	-	-
Резервний капітал	-	-	-	-	-
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1,1	2,4	97,1	58,1	(6,0)
Неоплачений капітал	-	-	-	-	-
Усього за розділом I	1,1	23,4	118,1	79,1	15,0
II. Забезпечення наступних витрат і цільове					
	-	-	-	9,8	-

III. Довгострокові зобов'язання	-	-	-	-	-
IV. Поточні зобов'язання					
Короткострокові кредити банків	-	-	-	-	-
Поточна заборгованість за довгостроковими зобов'язаннями	-	-	-	-	-
Кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги	97,7	-	87,6	29,2	61,0
Поточні зобов'язання за розрахунками					
з бюджетом	14,1	3,0	12,0	26,1	27,0
зі страхування	11,8	-	-	-	16,0
з оплати праці	23,9	-	-	0,1	26,0
Інші поточні зобов'язання	42,6	139,7	27,0	72,5	36,0
Усього за розділом IV	190,1	142,7	126,6	127,9	166,0
V. Доходи майбутніх періодів	-	-	-	-	-
Баланс	191,2	166,1	244,7	216,8	181,0

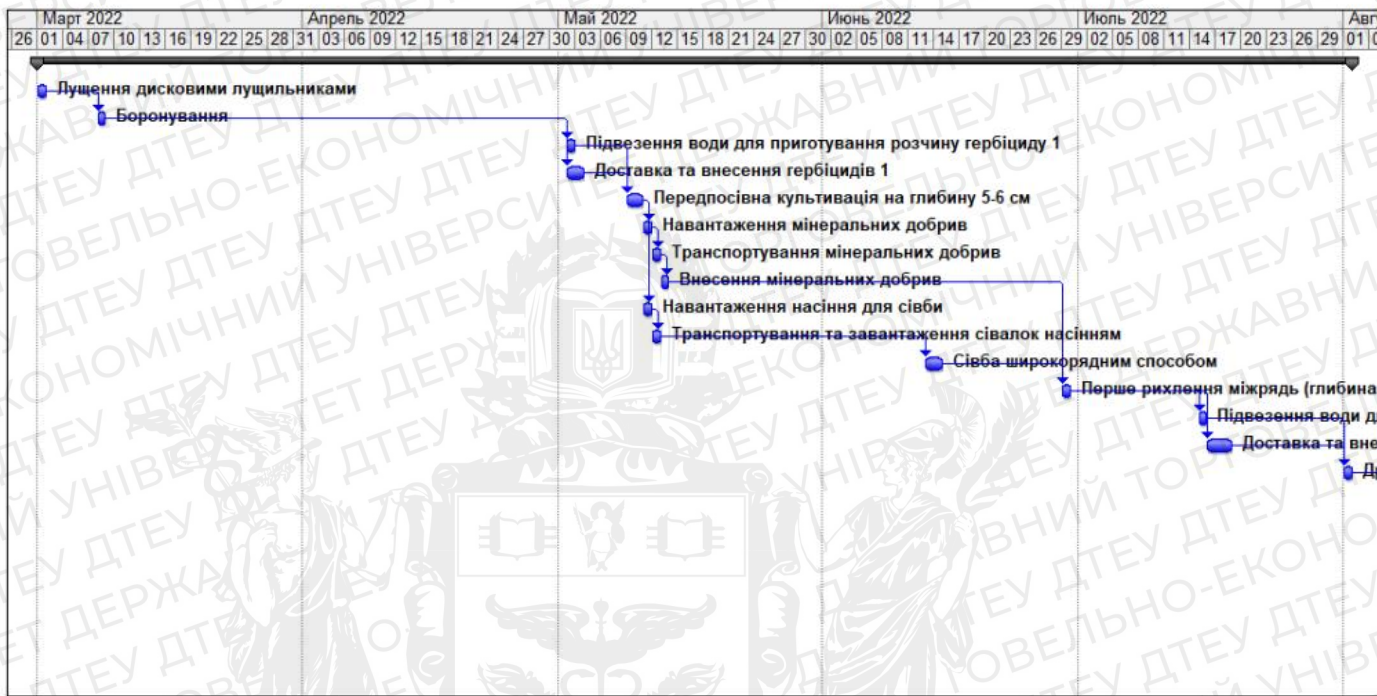

Додаток Б

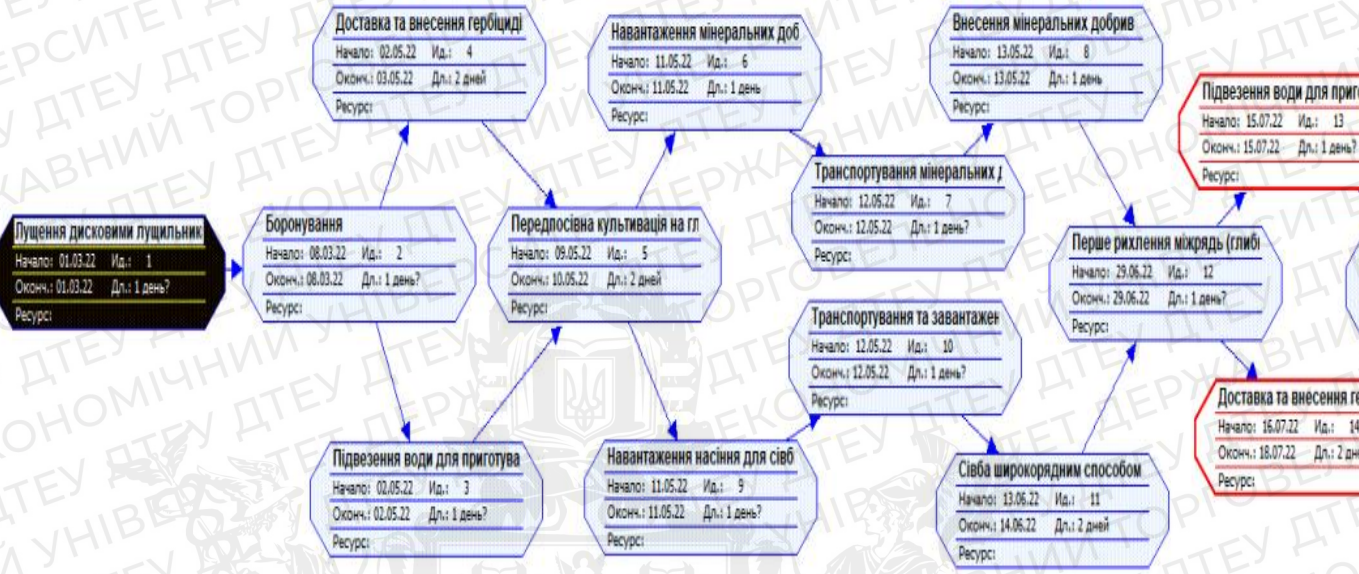
Звіт про сукупні доходи ТОВ «Ніжин Агро» за 2017-2021 роки

Найменування показника	2017	2018	2019	2020	2021
Доход (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	1404,5	1744,4	2029,5	2404,8	2987,0
Непрямі податки та інші вирахування з доходу	(234,1)	(290,7)	(338,3)	(406,8)	(497,0)
Чистий дохід (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	1170,4	1453,7	1691,2	1998,0	2490,0
Інші операційні доходи	-	0,3	-	0,2	-
Інші звичайні доходи	-	-	-	-	-
Надзвичайні доходи	-	-	-	1998,2	2490,0
Разом чисті доходи (030 + 040 + 050 + 060)	1170,4	1454,0	1691,2	(1908,0)	(2091,0)
Збільшення (зменшення) залишків незавершеного виробництва і готової продукції	-	-	-	(129,2)	(463,0)
Матеріальні затрати	-	(52,2)	(27,0)	-	-
Витрати на оплату праці	(449,0)	(276,8)	(367,8)	-	-
Відрахування на соціальні заходи	(172,6)	(106,9)	(138,6)	-	-
Амортизація	-	-	(6,9)	(2037,2)	(2554,0)
Інші операційні витрати	(546,5)	(1014,7)	(1056,1)	(39,0)	(64,0)
у тому числі:	-	-	-	-	-
Інші звичайні витрати	-	-	-	(39,0)	(64,0)
Надзвичайні витрати	-	-	-	-	-
Податок на прибуток	(1,2)	(0,4)	(0,1)	-	-
Разом витрати (090 + 100 + 110 + 120 + 130 + 140 + 150 + 080 + 160 + 170)	(1169,3)	(1451,0)	(1596,5)	-	-
Чистий прибуток (збиток) (070 - 180)	1,1	3,0	94,7	-	-

Вирощування сої в ТОВ «Ніжин Агро» на 2022 р. за допомогою діаграми Ганта

Графік мережі вирощування сої на ТОВ «Ніжин Агро» на 2022 рік

Матриця SWOT аналізу ТОВ «Ніжин Агро»

Зовнішнє середовище	Можливості	Бал	Загрози	Бал
	1. Розширення виробництва та збуту 2. Підвищення конкурентних позицій за рахунок використання інноваційних технологій 3. Підвищення іміджу за рахунок використання новітніх технологій та обладнання 4. Налагодження стратегічної співпраці або інтеграція з іншими господарствами 5. Розширення сфери діяльності в результаті інноваційної діяльності	3 3 3 3 3	1. Збільшення витрат через втрату врожаю через погані погодні умови 2. Зростання інфляції, що призведе до неконтрольованого зростання цін на матеріально-технічні ресурси 3. Зниження купівельної спроможності населення 4. Монополізація аграрного ринку	3 3 3 3
Внутрішнє середовище		Σ 15		Σ 12
Сильні боки	Бал	Поле СІМ (27 балів)	Поле СІЗ (24 бал)	
1. Оновлені основні фонди 2. Наявність каналів збуту 3. Застосування технології No-till 4. Наявність кваліфікованого персоналу	3 3 3 3	Здійснення оптимізації посівних площ з метою розширення сільськогосподарського виробництва. Використовуйте власні канали збуту як стимул для створення стратегічних альянсів. Впровадження сучасного інноваційного обладнання підприємства з використанням існуючої технології No-till. Залучення висококваліфікованих працівників до впровадження технологій оцифровки.	Зниження ризику несприятливих погодних умов і, як наслідок, додаткових витрат за рахунок використання ресурсозберігаючої технології No-till. Вони укладають ф'ючерсні контракти з певною ціною товару, щоб зменшити ризики інфляції.	
	Σ 12			
Слабкі сторони	Бал	Поле СЛІМ (27 балів)	Поле СЛЗ (24 бал)	
1. Обмежене використання інноваційних технологій 2. Надмірні витрати на паливо та ЗЗР 3. Низька рентабельність 4. Пошкодження посівів шкідниками та хворобами	3 3 3 3	Мінімізувати витрати на засоби захисту рослин і паливо за рахунок використання інноваційних технологій. Використання безпilotних літальних апаратів для своєчасного виявлення шкідників, хвороб та місцевого застосування пестицидів у сільськогосподарських культурах, з метою підвищення рентабельності виробництва.	Підвищити рентабельність та зменшити вплив коливань цін на сільськогосподарську продукцію та матеріальні ресурси за рахунок використання ресурсозберігаючих технологій. Це зробить позитивний внесок у підвищення рівня рентабельності виробництва та конкурентної позиції підприємства та сприятиме зниженню ризиків, пов'язаних із довготривалими процесами монополізації аграрного ринку.	
	Σ 12			

УГОДА КУПІВЛІ-ПРОДАЖУ ПШЕНИЦІ
с. Вертіївка, Ніжинський р-н., Чернігівська область
«10» квітня 2021 р.

Компанія, надалі – Продавець, в особі генерального директора Кобижча Івана Олександровича та ТМО-TOBB LIDAŞ, надалі – Покупець, в особі комерційного директора останнього Рахмі Коха вступила в наступний Контракт.

Договір № 778990

(Умови, які повинні бути передбачені в договорі (контракті) включають:

1. Преамбула

У преамбулі вказується повне найменування сторін — учасників зовнішньоекономічної операції, під якою вони офіційно зареєстровані, із зазначенням країни, скороченого визначення сторін як контрагентів (Продавець, Покупець, Замовник, Постачальник тощо). особа, на ім'я якої укладено зовнішньоекономічний договір (контракт), а також назви документів, які використовували контрагенти при укладенні договору (установчі документи тощо).

Покупець	Продавець
Компанія «ТМО-TOBB LIDAŞ», Станбул, Туреччина	Компанія ТОВ «Ніжин Агро», Вертіївка, Україна.

2. Предмет договору (контракту).

У цьому розділі визначається, які товари (роботи, послуги) один із підрядників зобов'язаний поставити (виконати) іншому, та вказується точна назва, марка, сорт чи кінцевий результат виконаної роботи.

Предмет договору - Пшениця 2 класу (гр.А) (далі - товари). Отже, покупець купує, а продавець продає товар за ціною, зазначеною в договорі.

Обсяг поставки (тонн) - 100 тонн.

Валютний договір - грн

Валюта розрахунку - долари США

Ціна за тонну на основі пропозиції: 5980 гривень, що за офіційним курсом НБУ еквівалентно 221,4 долара США.

Загальна вартість Контракту у розрахунковій валюті становить 22 145 доларів США.

Країна призначення - Туреччина

Характер угоди - купівля-продаж.

Офіційний курс НБУ на дату аукціону становить 27 гривень за 1 долар США.

3. Кількість та якість товару

У цьому розділі за номенклатурою визначаються одиниці виміру товарів, прийняті для таких товарів (у тоннах, кілограмах, штуках тощо), їх загальна кількість та якісні ознаки.

Кількість вантажу: 100 тонн.

4. Якість

Заслуговують на увагу особливі вимоги до якості експортованої пшениці. Отже, статтею 21 Закону України «Пшениця та ринок пшениці України» визначено, що якість пшениці та продуктів переробки, що виробляються в Україні або ввозяться на митну територію України, має відповідати національним стандартам та іншим нормативним актам. Якість експортованої пшениці та продуктів її переробки може відповідати вимогам, погодженим сторонами експортного контракту.

Тому, крім якості експортованого зерна, має відповідати вимогам законодавства країни-імпортера (у цьому випадку може знадобитися сертифікат походження, сертифікат радіоактивності тощо), укладення контракту, напр. , ґрунтується на вимогах до якості зерна за стандартом GAFTA форми GAFTA №124 , який буде обов'язковим.

Законодавство України встановлює обов'язкові вимоги щодо отримання фітосанітарних, а у випадках, передбачених законодавством України, і карантинних сертифікатів на експорт підкарантинного матеріалу, у тому числі зерна.

5. Строк і дата поставки

Умови оплати: передплата з рахунку, який відкритий на 60 днів на користь ТОВ «Ніжин Агро», протягом 12 днів з дня отримання повідомлення про готову відвантаження.

Термін доставки: червень 2021 року

6. Базисні умови поставки товарів.

У цьому розділі вказується спосіб перевезення та основні умови поставки відповідно до Правил тлумачення міжнародних комерційних термінів, які визначають зобов'язання підрядника щодо постачання товару та обумовлюють час доставки. Передача ризику від однієї сторони до іншої та конкретний час доставки.

6.1 Доставка товару здійснюється відповідно до умов DDP Інкотермс.

6.2 Відповідальність продавця припиняється після доставки товару до місця, зазначеного в Туреччині (у даному випадку - на території покупця).

6.3 Усі ризики, всі збори за доставку товару (податки, мита тощо), відповідальність за пошкодження та втрату товару, включаючи мита та інші збори, що сплачуються при експорті, залишаються на продавця.

7. Ціна та загальна вартість договору.

Якщо ціна товару розраховується не за формулою, у цьому розділі визначаються ціна одиниці товару, що постачається за договором, і загальна вартість товару або вартість виконаної роботи (наданої послуги). Якщо договір (контракт) передбачає поставку товарів різної якості та якості, ціна вказується окремо для кожного сорту та марки товару, а загальна вартість зазначається в окремому пункті договору (контракту). При цьому цінові показники можуть бути зазначені в додатку (специфікації), на який посилаються в тексті договору (контракту).

7.1 Ціна товару включає вартість упаковки, всі витрати, пов'язані з транспортуванням товару до місця призначення, пакування тощо, що стягується з Продавця за умовами договору.

7.2 Ціна на Товар вказана в доларах США.

7.3 Ціна товару фіксована і зміні не підлягає.

8. Упаковка, маркірування та транспортування

8.1 Продавець зобов'язаний забезпечити фізичну цілісність товару при поставці на базових умовах і несе відповідальність за пошкодження товару, якщо вони виникли внаслідок невідповідності упаковки основним умовам договору.

8.2 Товари, що постачаються за цим Договором, повинні відповідати технічним стандартам та умовам виробника.

8.3 Доставлені вантажі розміщуються у вантажному автомобілі, в контейнері якого міститься 50 тонн вантажу. На кожній тарі має бути етикетка із зазначенням місця призначення, найменування вантажоодержувача, імені Продавця.

8.4 Необхідно вжити всіх необхідних заходів для захисту пшениці під час транспортування.

8.5 Усі контейнери для перевезення вантажів повинні відповідати суворим правилам безпеки та бути герметичними.

9. Здача - приймання товару

У цьому розділі буде надано перелік документів, що підтверджують терміни та місцеву фізичну передачу відправлення.

9.1 За цим договором товар вважається доставленим Продавцем і прийнятим Покупцем:

а) кількість - маса бруто та кількість місць, зазначені в накладній, а також кількість і маса нетто, зазначені в специфікаціях Продавця.

б) за якість - відповідно до пункту №2 цього Договору.

9.2 В результаті поставки та приймання товару покупець матиме можливість здійснювати повний контроль над товаром. Товар передається Покупцю за рахунок Продавця.

9.3. Продавець супроводжує відправлений товар наступними документами:

1. Договір - оригінал і копія.
2. Накладна - Коносамент - 3 примірники (1 оригінал і 2 копії)
3. Рахунок-фактура - 6 прим. (1 оригінал і 5 копій). Потрібен переклад рахунка-фактури українською мовою, заверений бюро перекладів або печаткою та підписом директора компанії.
4. Експертиза документів уповноваженої організації на код товару та його вартість (оригінал та копія).
5. Сертифікат походження товару - оригінал та копія.
8. Картка митної акредитації - оригінал та копія (включаючи український переклад назви компанії).
9. Платіжне доручення (оригінал та копія) про сплату зборів, процедур, обов'язків інспектора митниці.
11. Паспорт та копія паспорта особи, яка переробляє товар.
12. Реєстр документів, засвідчених печаткою суб'єкта господарювання.

10. Платежі

У цьому розділі визначаються валюта платежу, термін платежу, спосіб оплати, спосіб оплати, валютні резерви та гарантії виконання обома сторонами своїх взаємних платіжних зобов'язань. Виходячи з обраних обома сторонами умов оплати, у тексті договору (контракту) зазначено:

- Умови банківського переказу або документально підтвердженого акредитива або умов інкасації (гарантії) до відвантаження (передоплати) та/або після відвантаження товару, а також надання валютних угод (контрактів) для захисту резервів типової форми. обчислити»;
- Гарантійні умови (якщо є) або коли це необхідно (тип гарантії: On Demand, Conditional), умови та термін гарантії, можливість змінювати умови договору (контракту) без зміни гарантії.

Товари, оплачені за цією Угодою, оплачуються в доларах США в такому порядку:

10.1 100% вартості товару (22 145 доларів США) буде перераховано від Покупця заздалегідь на рахунок Продавця в Уповноваженому банку протягом 22 днів з дати підписання Договору.

10.2 Покупець здійснює оплату за цією Угодою шляхом банківського переказу в доларах США на рахунок Продавця.

10.3 Продавець доставляє Товар Покупцю протягом 22 календарних днів після отримання передоплати.

10.4 До 1 травня 2021 року Сторони погодять та письмово затвердять графік поставок.

У разі несвоєчасної оплати продавець має право відстрочити доставку товару на відповідний термін, або скасувати її у разі тривалої затримки оплати (більше двох тижнів) без згоди продавця.продавця.

Датою доставки вважається дата доставки товару покупцеві в пункт призначення, зазначений у пункті 1 цього договору.

Продавець повідомляє покупця факсом про дату перевезення товару залізницею (залізницею, автомобільним, морським) протягом 3 днів після такого відвантаження.

Повідомлення про відправлення повинно містити:

- Номер договору;
- Найменування та загальна вартість товару;
- Пункт призначення;
- Кількість місць;

Дозволяється дострокова доставка. Допускається часткова доставка. Дозволяється дострокова оплата.

Продавець зобов'язаний відшкодувати всі збитки за втрату або пошкодження товару, які виникли до його доставки покупцеві.

11. Форс-мажорні обставини.

11.1 Сторони погоджуються, що в разі настання форс-мажорних обставин (незалежних від волі сторін), а саме: війни, бойових дій, блокади, ембарго, інших міжнародних санкцій, валютних обмежень та інших договірних сторін виконувати свої зобов'язання, , пожежі, повені, інших стихійних лих або сезонних природних явищ, таких як замерзання морів, проток, портів тощо, перекриття доріг, проток, каналів, проходів, обидві сторони звільняються від своїх зобов'язань на певний період часу. ці ситуації.

11.2 Якщо такі обставини тривають більше 14 днів, будь-яка із Сторін має право розірвати Договір (Контракт) і не несе відповідальності за таке розірвання, якщо не повідомить іншу Сторону не пізніше ніж за два дні до розірвання. Документ, виданий однією зі Сторін, є достатнім доказом форс-мажорних обставин.

12. Санкції.

12.1. За невиконання зобов'язань за цим договором кожна із винних сторін несе відповідальність у розмірі збитків, фактично завданих іншій Стороні.

12.2 У разі недоставки Товару в договірні умови Продавець компенсує Покупцеві штраф у розмірі 0,1% за кожен день прострочення.

12.3 У разі несвоечасної оплати Товару Покупець компенсує Продавцю неустойку в розмірі 0,1% за кожен день прострочення несплаченої суми.

12.4 Загальна сума неустойки не повинна перевищувати 12% від загальної вартості цього Договору.

12.ЮРИДИЧНІ АДРЕСИ СТОРІН

Продавець	Покупець
ТОВ «Ніжин Агро» 16624, Вертіївка, Україна Факс + 380463168516 Банк Продавця: ПАТ КБ «ПРИВАТБАНК», МФО 1025154	«ТМО-ТОВВ Lidas» İstiklâl Caddesi, Стамбул, Туреччина Факс + 02124552700 Банк Покупця: ABN AMRO Bank NV МФО 3490981

Прогноз календарних строків руху грошових коштів у ТОВ «Ніжин Агро» на 2022 рік за допомогою діаграми Ганта

